

EESTI MAAÜLIKOOL
Majandus- ja sotsiaalinstituut

Kea Mäesepp

**Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020
meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine
olulisus piirkonna arengule**

The Significance of the LEADER Strategy's 2014-2020 Measure 2
Communities and Community Services in the Development of the
Põlva County Partnership Board's Area

Magistritöö
Ökonoomika ja ettevõtluse õppekava

Juhendaja: Uno Silberg, *Dr (maj)*

Tartu 2021

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Magistritöö lühikokkuvõte	
Autor: Kea Mäesepp		Õppekava: Ökonoomika ja ettevõtlus	
Pealkiri: Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisus piirkonna arengule			
Lehekülgi: 67	Jooniseid: 4	Tabeleid: 1	Lisasid: 3
Osakond: Majandus- ja sotsiaalinstituut ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: S180 Juhendaja: Uno Silberg, dr (maj) Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2021			
<p>Piirkonna kogukonna arendamine on üks olulisemaid maapiirkonna jätkusuutlikkuse mõjutajaid. Selle edendamiseks on loodud LEADER programm, mille kohalikul algatusel põhinev lähenemine aitab kaasa kogukondade arendamisele. Magistritöö eesmärgiks oli analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisusest piirkonna arengule. Eesmärgi saavutamiseks püstitati kuus uurimisülesannet. Uurimisülesannetele vastuse leidmiseks kasutati dokumendivaatlust, kvalitatiivset sisuanalüüsi ja võrdlusmeetodit. Tööst selgus, et kõige aktiivsemad olid LEADER kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetusi taotlema Põlva valla mittetulundusühingud. Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on tegevjuhi, hindamiskomisjoni liikmete kui projektitoetuste taotlejate jaoks uuritava perioodil väga oluline. Meede on oluline, et enda tegevusega alustada või seda ergutada. See annab kogukonna arengule väga palju juurde ja aitab teha suuremaid projekte. Kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede saab järgmisel strateegia perioodil olema COVID-19 kriisi tõttu veelgi olulisem, kriis on andnud organisatsioonidele võimaluse oma piirkonna vajadusi analüüsida. Meetmest saadav toetus on olnud projektitoetuse taotlejate jaoks piirkonna arengule oluline.</p>			
LEADER-lähenemine, kogukond, kogukonnateenused, kogukonnateenuste arendamine.			

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Master's Thesis	
Author: Kea Mäesepp		Curriculum: Economics and Entrepreneurship	
Title: The Significance of the LEADER Strategy's 2014-2020 Measure 2 Communities and Community Services in the Development of the Põlva County Partnership Board's Area			
Pages: 67	Figures: 4	Tables: 1	Appendixes: 3
Department: The Institute of Economics and Social Sciences Field of research: S180 Supervisor: Uno Silberg, Dr (Econ) Place and date: Tartu 2021			
<p>The development of the area's community is one of the most important factors in the sustainability of rural areas. To promote this, the LEADER program has been created, the approach of which based on local initiative contributes to the development of communities. The aim of Master's Thesis was to analyze the importance of Põlva County Partnership Council LEADER Strategic 2014-2020 measure 2. To achieve this goal, four research tasks were set. Document review, qualitative content analysis and a comparison method were used to find the answer to the research tasks. The work revealed that the most active were the non-profit associations of Põlva municipaly to apply for support from the LEADER community and community services development measure. The measure for the development of communities and community services of the Põlva County Partnership is very important. The measure is important to start or encourage activities in the community. It gives a change to develop the community and encourage activities. The measure will be even more important in the next strategy period due to COVID-19 crisis, which has given organizations a change to analyze the needs of their region. The support received from the measure has been important for the development of the region.</p>			
Keywords: LEADER-approach, community, community services, development of community services			

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. KOGUKONNA ARENDAMINE.....	8
1.1 Kogukonna arendamise strateegiline raamistik.....	8
1.2 LEADER-lähenemise rakendamine maaelu arengus.....	14
1.3 Kogukond ja kogukonnateenused.....	22
2. KOGUKONDADE JA KOGUKONNATEENUSTE ARENDAMISE MEEDE PIIRKONNA ARENGUTOETAMISEL.....	27
2.1 Magistritöös kasutatud andmed ja metoodika	27
2.2 Põlvamaa Partnerluskogu projektitoetused aastatel 2016-2020.....	32
2.3 Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisus piirkonna arendamisel	36
KOKKUVÕTE	44
KASUTATUD KIRJANDUS	48
LISAD	52
Lisa 1. Küsimustik	53
Lisa 2. Projektitaotlused aastatel 2016-2020.....	57
Lisa 3. Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta.....	67

SISSEJUHATUS

2014. aastal algas nii Euroopa Liidus kui ka Eestis uus eelarveperiood, mille kestvus oli seitse aastat. Meetmete valik, läbi mille rakendati Maaelu arengukava 2014-2020, põhineb koostamisel paika seatud vajadustel ning eesmärkidel. Arengukava raames rakendati ka LEADER meedet. LEADER meetme (tulenevalt prantsusekeelsest mõttest *Liasion entre Actions de Developpment de l'Economie rurale*) abil edendatakse kohalikku algatust ja lähenemist. Läbi selle on võimalik maapiirkonna sisemisi arenguvõimalusi paremini ära kasutada. Maapiirkonna efektiivsem sisemiste arenguvõimaluste kasutamine aitab parandada elukvaliteeti ning rikastada majandustegevust. Lisaks varasemalt mainitule on kohalikul algatus roll innovatsiooni ja ettevõtlikkuse julgustamisel. Kohalik algatus mängib olulist rolli ka kohalike teenuste arendamisel. Meetme eesmärgi elluviimiseks on loodud piirkonniti tegutsevad kohalikud tegevusgrupid, kelle ülesandeks on koostada piirkondlikud arengustrateegiad. Kohalike tegevusgruppide strateegiad koosnevad omavahel seotud ja erinevaid valdkondi hõlmavatest toetusmeetmetest ning toimivad alt-üles põhimõttel.

Magistritöö teema on aktuaalne, kuna maaelu arengule, mis ei puuduta põllumajandust, on nii Euroopas kui Eestis hakatud üha enam tähelepanu pöörama. Varasemalt olid Eesti maapiirkondade kontekstis murekohaks tühjenevad väikepiirkonnad, kust noored inimesed väheste infrastruktuuri ja töökohtade puudumise tõttu lahkusid. Nüüd on aga järjest enam läbi meetmete ja erinevate kampaaniate hakatud rõhku pöörata maapiirkondade elavdamisele. Kuna programmperiood 2014-2020 on lõppemas ning algamas üleminekuperiood, on aeg vaadata, kuivõrd oluline on kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede olnud Põlvamaa Partnerluskogu piirkonna arengus.

Magistritöö uudsus seisneb selles, et varasemalt uuritud LEADER-meedet käsitlevates magistritöödes pole kogukonna ja kogukonnateenuste meetme mõju piirkonna arengule veel uuritud. Lisaks on Maaelu arengukava 2014-2020 programmperiood lõppemas ning antud magistritöö raames läbi viidud uuring on oluline kohalikule tegevusgrupile, et saada ülevaade meetme olulisusest ning teha järeldusi uue perioodi strateegiate koostamiseks. Meetme olulisust mõõdetakse läbi meetmele esitatud projektitaotluste, intervjuu Põlvamaa Partnerluskogu tegevjuhi, hindamiskomisjoni esimehe ja aseesimehega ning läbi

veebipõhise küsimustiku, millele vastasid meetmest projektitoetust taotlenud vabaühendused. Sellisest vaatenurgast ei ole magistritöö koostajale teadaolevalt varem kogukondasid puudutavate meetmete mõju uuringutes lähtutud.

Magistritöö probleem seisneb teadmatuses, millist mõju Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia Kogukondade ja kogukonnateenuste meede kohaliku tegevusgrupi piirkonnale on avaldanud. On oluline teada, kas Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on avaldanud mõju piirkonna arengule. Tuvastades meetme mõju Põlvamaa Partnerluskogu piirkonnale, saab anda hinnangu meetme olulisusele piirkonna arengus.

Magistritöö eesmärgiks on analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisusest piirkonna arengule.

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade kogukonna arendamise strateegilisest raamistikust.
2. Anda ülevaade LEADER-lähenemise rakendamisest maaelu arengus.
3. Anda ülevaade kogukonna ja kogukonnateenuste mõistest.
4. Anda ülevaade magistritöös kasutatud andmetest ja meetodikast.
5. Analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu projektitoetusi aastatel 2016-2020.
6. Analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisust piirkonna arengus.

Magistritöö teema kuulub kohaliku elu arengu uurimise valdkonda. Uuringu analüüsimiseks kasutatakse kombineeritud meetodikat. Uurimisülesannetele vastuse leidmiseks kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi, dokumendivaatlust ja võrdlusmeetodit. Empiirilise osa koostamisel võeti aluseks juhtumiuuring (*case study*), juhtumiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020, meetme 2. „Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine“

Magistritöös kasutatakse nii esmaseid kui teiseid allikaid. Esmased allikad on intervjuu ja veebipõhine küsitlus ning teisesed Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020, sellega seotud kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede, 2014-2020 projektitaotlused. Magistritöös on kaks peatükki, millest esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade kogukonna arendamise strateegilisest raamistikust, LEADER lähenemise rakendamisest maaelu arengus, tutvustatakse kogukonna ja kogukonnateenuse olemust. Tuuakse välja erinevad teoreetilised lähenemised kogukonna ja kogukonnateenuste olemuse ja läbi viidud uuringute kohta.

Töö teine peatükk keskendub Põlvamaa Partnerluskogu LEADER strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste olulisuse väljaselgitamisele Põlvamaa Partnerluskogu piirkonna arengus. Teise osa esimeses peatükis antakse magistritöös kasutatud andmetest ning metoodikast, analüüsitakse Põlvamaa Partnerluskogu projektitoetusi aastatel 2016-2020 ning analüüsitakse Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisust piirkonna arengus.

Tänatakse magistritöö juhendajat Uno Silbergi ning Maret Pritsi, kes olid abiks magistritöö koostamise protsessis. Samuti tänatakse Põlvamaa Partnerluskogu kohaliku tegevusgrupi liikmeid abivalmi koostöö eest.

1. KOGUKONNA ARENDAMINE

1.1 Kogukonna arendamise strateegiline raamistik

Kogukonna areng on üks olulisemaid maapiirkonna jätkusuutlikkuse mõjutajaid. Läbi selle säilitatakse kogukonna kultuur ja traditsioonid ning luuakse innovaativsus, läbi selle luuakse maale linnaga võrdväärseid tingimusi. Selleks, et kogukonda sihipäraselt arendada, on oluline seada konkreetseid eesmärgid ja sihid.

Terminiga kogukonna juhitud kohalik areng kirjeldab Euroopa Komisjon lähenemisviisi, milles muudetakse „ülevalt alla” arengupoliitikat. Kogukonna juhitud kohalikus lähenemisviisis võtavad kohalikud inimesed otsustusõiguse endi kätte ja moodustavad kohaliku partnerluse, milles kavandatakse ja seejärel rakendatakse integreeritud arengustrateegia. Strateegia on kavandatud nii, et see põhineb kogukonna sotsiaalsetel ja majanduslikel tugevustel, mitte ei keskendu ainult selle probleemidele. Selle jaoks määratakse partnerluskogule pikaajaliselt rahastamisvahendeid ja otsustakse, kuidas seda kasutatakse (Juhised...2014).

Kohaliku arengu edendamiseks on loodud nii Eestis kui Euroopas kohalikud tegevusgrupid, kelle ülesandeks on tegevuspiirkonna eripärasid arvestades töötada välja arengustrateegiad. Strateegiate koostamisel peavad tegevusgrupid lähtuma LEADER-lähenemise põhimõtetest.

Strateegia tähendab taktikat teha valikuid pikaajaliseks perioodiks. Strateegiline juhtimine on vajalik, et teha õigeid samme õigel ajal. Strateegiline juhtimine on läbitav protsess, mis on käsitletav etapiviisiliselt. See ei katke kunagi ning seda tuleb vastavalt kujunenud olukorrale muuta. Protsess koosneb neljast etapist, millest esimene on strateegia väljatöötamine, teine elluviimine, kolmas kontrollimine ning neljas hindamine (Leimann et al, 2003).

LEADER-meetme käsitlemisel on strateegiline juhtimine väga olulisel kohal. LEADER-meede on üks laia strateegia MAK-i (Maaelu arengukava...2014-2020) meetmetest.

Kõikidel MAK-i meetmetel on ühised eesmärgid, kuid kohalikke ressursse ja initsiatiive arvesse võttes on need piirkonniti erinevad.

Eesti Maaelu arengukava eesmärk on maaelu arengu toetamine ning läbi selle strateegiate „Euroopa 2020“ ja „Eesti 2020“ eesmärkide saavutamisele kaasaaitamine. Läbi arengukava tahetakse aidata kaasa põllumajanduse konkurentsivõime tõstmisele, parandada loodusvarade jätkusuutlikku majandamist, tõhustada kliimameetmeid ning tagada maapiirkondade tasakaalustatud ja territoriaalset arengut (Maaelu arengukava...2014-2020).

Eesti Maaelu arengukava meetmed 2014-2020 (Maaelu arengukava...2014-2020):

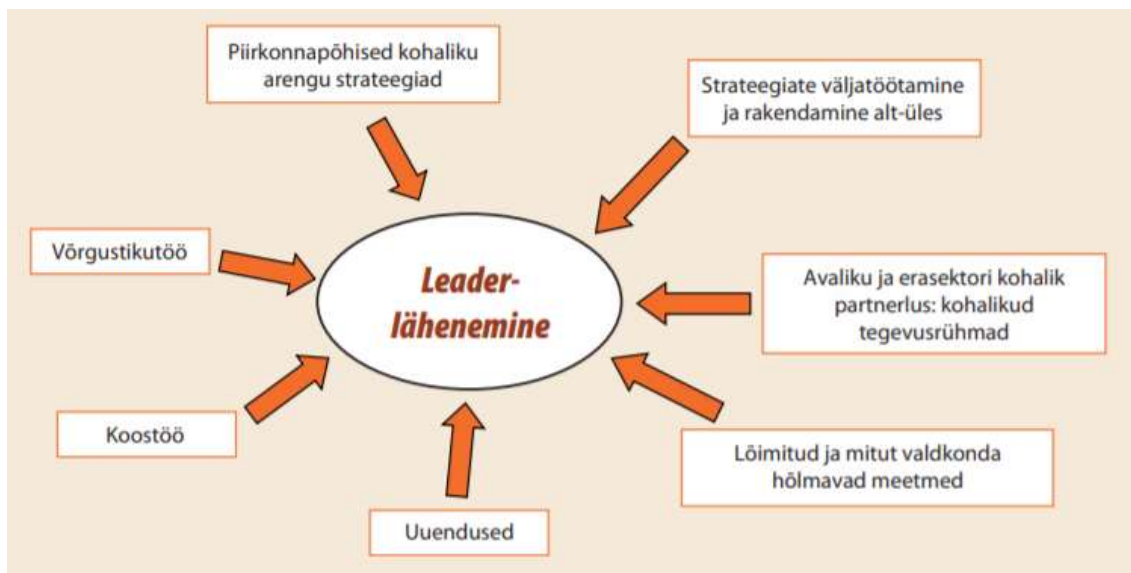
- meede 1 „Teadmussiire ja teavitus”;
- meede 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused”;
- meede 3 „Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad”;
- meede 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse”;
- meede 5 „Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine”;
- meede 6 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng”;
- meede 8 „Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse”;
- meede 9 „Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine”;
- meede 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede”;
- meede 11 „Mahepõllumajandus”;
- meede 12 „Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused”;
- meede 14 „Loomade heaolu”;
- meede 16 „Koostöö”;
- meede 17 „Riskijuhtimine”;
- meede 19 „Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng)”;
- meede 20 „Tehniline abi”.

„Eesti 2020“ on reformikava, mis kirjeldab Eesti konkurentsivõime tõstmiseks püstitatud eesmärgid ning nende saavutamiseks vajalikke tegevusi. Konkurentsivõime kava on Eesti strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkide saavutamiseks. „Eesti 2020“ kaks keskset eesmärki on Eesti tootlikkuse ja tööhõive tõstmine. Lähiaastatel on tähelepanu hariduse ja tööhõive valdkondadel ning peamised eesmärgid on pikaajaliste ja noorte töötute tööturule lõimimine ning nende oskuste arendamine. Kava koostamisel on arvesse võetud Euroopa Liidu valitsusjuhtide poolt kokku lepitud eesmärgid ja prioriteetseid tegevussuundi ning Euroopa Komisjoni soovitusi Eestile. Arengukava on oluliseks aluseks nii riiklike investeeringute kui Euroopa Liidu vahendite suunamisel (Konkurentsivõime...2020). Kavas on välja toodud kogukonnapõhiste teenuste arendamise olulisus ning pööratud tähelepanu, et paindlikud ja uuenduslikud lahendused aitavad efektiivsemalt ja tulemuslikumalt inimeste vajadustele vastata, vähendada probleemide tekkimist ja süvenemist ning ennetada kulude kasvu tulevikus.

Kohaliku arengu edendamiseks on Euroopa Komisjon loonud lähenemisviisi, mida nimetab kogukonna juhitud kohalikuks arenguks. See tähendab, et kohalikud tegevusgrupid töötavad välja arengustrateegiaid ning püüavad rohujuure tasandil kogukonna probleeme lahendada. On olemas ka laiemad strateegiad nagu „Eesti 2020“ ja „Euroopa 2020“, kus on toodud eesmärgid ja sihid suuremas plaanis.

LEADER on eriline seetõttu, et selle kaudu innustatakse maapiirkondi leidma uusi viise, et olla konkurentsivõimelisem. Selleks, et lähenemisviisi rakendada, on oluline silmas pidada sellele väga omaseid, seitset põhielementi, mis teda teistest meetmetest eristavad.

LEADER-lähenemise erisus seisneb selles (vt joonis 1), et see näitab pigem seda, kuidas toimida, kui seda, mida oleks vaja teha. Lähenemist saab iseloomustada seitsme põhielemendi kaudu (vt joonis 1), milleks on piirkonnapõhine lähenemine, altpoolt tulev algatus, avaliku ja erasektori partnerlus, uuenduslikkuse soosimine, integreeritud ja mitut valdkonda hõlmav lähenemine, võrgustikutöö edendamine ning koostöö edendamine. Seitse põhielementi selgitavad, mida LEADER-lähenemine endast kujutab. Praktikas tähendab nende põhimõtete inimeste olemasolu, kes kavandavad kohalikke strateegiaid ja osalevad tegevustes (Kohaliku initsiatiivi...2007).

Joonis 1. (Kohaliku initsiatiivi...2007).

Meetme eesmärk on tegevuspiirkondade arendamine läbi LEADER-põhielementide rakendamise, spetsiifiline eesmärk ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise. Oluline spetsiifiline eesmärk on ka uusi töökohti luues sotsiaalse kaasatuse edendamine, kaasates samal ajal piirkondade kohalikke indiviide strateegia koostamise ja elluviimise protsessi. Sealjuures parandada teenuste kättesaadavust (Kimmel, 2015).

Piirkonnapõhiste kohaliku arengu strateegiate elemendi kohaselt võetakse rakendamisel aluseks kohalik tasand, mis annab võimaluse tunnetada ära piirkonna potentsiaali ja peamised kitsaskohad. Piirkond on aluseks kohaliku partnerluse ja strateegia arengule. Piirkonnapõhise lähenemisviisi raames on programmi rahastamine suunatud kogu piirkonna prioriteetidele, mitte konkreetsetele projektidele. Piirkonnal peavad olema selgelt määratletud geograafilised piirid. LEADER-i põhimõtte kohaselt ei pea järgima halduspiire, vaid piirkonnad peavad vastama LEADER-i populatsioonikriteeriumidele, mille kohaselt peab tegevuspiirkonna elanike arv olema vahemikus 10 000 –150 000. Piire võib strateegia ja partnerluse arenedes muuta. Tegevuspiirkonnal peab olema majanduslikult ja sotsiaalselt ühised huvid ning peab olema samast geograafilisest piirkonnast pärit kohalike omavalitsusüksustega. Piirkonnapõhine strateegia keskendub tegevuspiirkonna

territooriumile, sisemiste ressursside paremale kasutamisele, kohalike tegevuste sidumisele, piirkonna identiteedile ja piirkonna arengu visioonile (Eesti regionaaltasandi... 2020).

Piirkonnapõhises strateegias arvestatakse iga põhielementi ning igal elemendil oma kindel tähendus.

Alt-üles lähenemine on LEADERi keskmes. LEADER näeb ette, et kohalikud inimesed on parimad eksperdid enda piirkonna arendamisel. Selline alt-üles lähenemine tähendab, et kohalik kogukond ja kohalikud inimesed saavad aidata määratleda enda piirkonna arengutee, mis vastab nende vajadustele, ootustele ja plaanidele. Nad teevad otsuseid kohaliku strateegia ja järgitavate prioriteetide valiku osas. Aktiivset osalemist julgustatakse kogu protsessi igas etapis: kohaliku tegevusrühma strateegia väljatöötamisel, rakendamisel, hindamisel ja üle vaatamisel. Kohalike piirkonna elanike kaasamine peaks olema õiglane ja läbipaistev. Kõik kohalikud elanikud ning huvigrupid saavad võimaluse osaleda kohaliku tegevuspiirkonna strateegia arendamisel ning piirkonna prioriteetide mõtestamisel, hiljem osalema ka strateegia rakendamisel. Seeläbi tuleks kaasata laiem üldsus ehk majanduslikud ja sotsiaalsed huvigrupid. Samuti tuleks kaasata avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutused. Seitsmest põhielemendist on antud lähenemine üks kõige olulisemaid (Konečný, 2018).

Avaliku ja erasektori partnerluse elemendi kohaselt on nõue, et sellisel otsustustasandil peavad moodustama ühendused ja eraõiguslikud osavõtjad vähemalt 50%. Esindatud peavad olema igast kohalikust omavalitsusest erasektor, avalik sektor ja mittetulundussektor. Eelistatakse, et luuakse uusi tooteid, protsesse, organisatsioone või turge. Uuenduseks võib lugeda ka mõnes teises kohas välja töötatud uuenduste ülekandmise. Kohalik tegevusgrupp võib vajadusel kasutada koolitajaid ning spetsialistide uuringuid. Uute ideede kogumisel on väga heaks võimaluseks teha koostööd teiste nii riigisiseste kui välisriikide kohalike tegevusgruppidega (Dax, 2016).

Omavahel seotud ning mitmeid valdkondi hõlmavaid toetusmeetmeid, elemendi kohaselt ei pea LEADER-lähenemise rakendamine ei pea olema piiritletud vaid ühe valdkonna arendamisega, kuna LEADER pole valdkondlik programm. Arengustrateegia peab integreerima mitmeid tegevusvaldkondi. Tihtilugu mõjutab ühe valdkonna muutumine omakorda ka teist valdkonda. Võrgustikutöö element tähendab Euroopa Liidu või liikmesriigi ja kohaliku tasandi partnerluse koostöövõrgustike loomist. Selle all peetakse

silmas Euroopa maaeluvõrgustikku, riiklikku maaeluvõrgustikku ja vabatahtlikke võrgustikke. Võrgustikukoostöö on vahendiks hea tava edasiandmiseks, kuid ka uuenduste levitamiseks. Koostöö elemendi määratlus on laiem kui võrgustikukoostöö. Siin peetakse silmas kohalike tegevusgruppide ühiste koostööprojektide elluviimist. Siia alla kuuluvad kohalike tegevusgruppide koostööprojektid, kuid ka strateegia kaudu projektitoetuse saanud koostööprojektid (Leader achievements... 2020).

Kogukonna areng on üks olulisemaid maapiirkonna jätkusuutlikkuse mõjutajaid, läbi mille säilitatakse kogukonna kultuur ja traditsioonid ning luuakse innovaativsus. See omakorda loob maapiirkonnale võrdväärsed linnapiirkonnaga. LEADER-meetme käsitlemisel on strateegiline juhtimine väga olulisel kohal. Kogukonna sihipäraseks arendamiseks haaravad kohalikud inimesed otsustamise õiguse endi kätte ning moodustavad omavahel kohaliku partnerluse. Omavahel kavandatakse ja seejärel rakendatakse arengustrateegia. Strateegia on kavandatud selliselt, et see põhineb kogukonna sotsiaalsel ja majanduslikel tugevatel külgedel.

Piirkonnapõhiste kohaliku arengu strateegiate elemendi kohaselt võetakse rakendamisel aluseks kohalik tasand, kuna kohalikud elanikud tunnevad ära piirkonna potentsiaali ja peamised kitsaskohad. Piirkond on aluseks kohaliku partnerluse ja strateegia arengule. Avaliku ja erasektori partnerluse elemendi kohaselt peavad sellisel tasandil eraõiguslikud osavõtjad ning ühendused moodustama minimaalselt 50%. Tegevusrühmas peavad olema esindatud igast vallast erasektor, avalik sektor ja mittetulundussektor. LEADER-i põhimõtte kohaselt ei pea järgima halduspiire, vaid piirkonnad peavad vastama LEADER-i populatsioonikriteeriumidele, mille kohaselt peab tegevuspiirkonna elanike arv olema vahemikus 10 000–150 000. Piire võib strateegia ja partnerluse arenedes muuta.

Tegevuspiirkonnal peavad olema majanduslikult, kultuuriliselt ja sotsiaalselt ühtsed huvid ning peab pärinema samast geograafilisest piirkonnast kohalike omavalitsusüksustega. Omavahel seotud ja mitut valdkonda hõlmavad toetusmeetmed elemendi kohaselt ei pea LEADER-lähenemise rakendamine olema piiritletud vaid ühe valdkonna arendamisega, kuna LEADER programm ei ole valdkondlik. LEADER-lähenemise erisus seisneb selles, et see näitab kuidas peaks toimima, mitte seda, mida on vaja teha. Lähenemist saab iseloomustada seitsme põhielemendi kaudu, milleks on piirkonnapõhine lähenemine, altpoolt tulev algatus, avaliku ja erasektori partnerlus, uuenduslikkuse soosimine,

integreeritud ja mitut valdkonda hõlmav lähenemine, võrgustikutöö edendamine ning koostöö edendamine. Seitse põhielementi selgitavad, mida LEADER-lähenemine endast kujutab.

1.2 LEADER-lähenemise rakendamine maaelu arengus

Põllumajandusettevõtete digitaliseerimine on toonud kaasa olukorra, kus masinad suudavad täita funktsioone, mida varasemalt täitsid inimesed. Seetõttu ei vajata enam põllumajandusettevõtetesse nii palju inimressurssi. See toob kaasa olukorra, kus inimesed kolivad tööpuuduse tõttu linna. Sellise olukorra vältimiseks on vaja arendada teisi majandusharusid, mis suudaksid pakkuda inimestele tööd ja meelelahutust. Maapiirkonna jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb arendada piirkonda tervikuna.

LEADER on Euroopa Liidu algatusel loodud programm, mille sihiks on kohaliku initsiatiivi ja maaelu arengu toetamine. Meetme läbi suunatakse maapiirkondi leidma uusi meetodeid, kuidas olla konkurentsivõimelisem, kasutada ära täies ulatuses kohalikke ressursse ning lahendada jooksvalt tekkivaid probleeme, mis kaasnevad näiteks vananeva elanikkonnaga, teenuste osutamise kehvaga tasemega või töökohtade nappusest. LEADER-meetme eesmärgiks on metsanduse valdkonna konkurentsivõimelisemaks muutmine, keskkonna ning maapiirkonna elukvaliteedi järkjärguline parandamine. Seda kõike läbi majandustegevuse mitmekesistamise läbi maapiirkonna sisemiste arenguvõimaluste efektiivsema kasutamise (Müür, 2015).

LEADER on üks neljast MAK-i 2007–2013 programmiperioodi teljest. “MAK 2007–2013” oli suunatud Eesti põllumajanduse ning metsanduse konkurentsivõimelisemaks muutmisele, keskkonna ja paikkonna arendamisele, maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamisele, võttes arvesse Eesti maaelu eripärasid. “MAK 2007–2013” hõlmab ajavahemikku alates 1. jaanuarist 2007 kuni 2013. aasta lõpuni. Selle koostamise eesmärgiks oli toetada maaelu arengu meetmete kaudu maapiirkonna tasakaalustatud arengut. Seda läbi Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika. 1. jaanuaril 2007. aastal alanud Euroopa Liidu uue programmiperioodi raames oli võimalik Eestil kasutada MAK-i raames 953 miljonit eurot avaliku sektori toetusraha põllumajanduse ja maaelu arengu toetamiseks. LEADER-

lähenemisele on iseloomulikud piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad, kohalikud avaliku ja erasektori partnerlused, altpoolt tulev algatus; kohaliku majanduse erinevate sektorite ja projektide vastastikusel toimel põhineva strateegia kavandamine ja rakendamine, uudsete lähenemiste rakendamine, koostööprojektide rakendamine ning kohaliku tasandi partnerluse koostöövõrkude loomine. (Müür, 2015).

Maaelu arengu edendamiseks on rakendatud meetmeid, mille eesmärk on mitmekesistada piirkonna tegevusi ning hoida keskkonda. Eelnevalt nimetatud eesmärkidest lähtuvalt on töötatud välja erinevaid toetusmeetmeid nelja erineva meetme lõikes.

MAK 2007-2013 esimene telg oli suunatud põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõimelisemaks muutmisele. Selle eesmärgi elluviimiseks toetati koolitus- ja teavitustegevusi, projektitoetuste näol noorte põllumajandustootjate tegevuste alustamisi, nõuandesüsteemi- ja teenuste rakendamist, põllumajandusettevõtete ajakohastamist, metsade majandusliku väärtuse parandamist ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmist. Lisaks põllumajandustoodetele ja metsasaadustele lisandväärtuse andmist, põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõtmist ning põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri loomist (Eesti maaelu...2007-2013).

MAK 2007-2013 teise telje tegevused olid eelkõige suunatud selliste põllumajanduslike tootmisviiside rakendamise soodustamisele, mis tagasid keskkonnale stabiilse seisundi ning maakasutuse piirkondades, kus see oli oluline traditsiooniliste maastike kujunduses, sealjuures ka Natura 2000 aladel. Peamist tähelepanu pöörati telje raames rakendatavate meetmetega bioloogilise mitmekesisuse ning traditsiooniliste põllumajandusmaastike säilitamisele, vee kvaliteedi tagamisele ning lisaks eelnevalt mainitule ka kliimamuutuste leevendamisele (Eesti maaelu...2007-2013).

Iga programmiperioodiga on Euroopa Liidu territooriumil LEADER lähenemise rakendamine järjest laienenud. Seda läbi kohalike tegevusgruppide laienemise. Lisaks on kohalikele tegevusgruppidele eraldatud rahaliste vahendite suurus iga programmiperioodiga kasvanud.

MAK 2007-2013 kolmas telg oli suunatud maapiirkondade elukvaliteedi parandamisele ning majandustegevuse mitmekesistamise soodustamisele. Selleks toetati majandustegevust maapiirkondade mitmekesistamiseks ning külade uuendamiseks ja arendamiseks. Maapiirkonnaks loetakse valdu (sealhulgas ka valdade siseseid linnasid, mille elanike arv jääb alla 4000 elaniku) ja kuni 4000 elanikuga väikelinnu. Telje raames kavandatavate meetmete abil saavutatakse arengukavas püstitatud eesmärgid läbi mittepõllumajandusliku ettevõtluse arendamise ning kogukonna aktiivsuse suurendamise. Eesmärgi täitmiseks parandatakse ning kaasajastatakse külade infrastruktuuri, kultuuri ja arhitektuuripärandit, kaasajastatakse ühishooneid ning mitmekesistatakse ettevõtlust maapiirkondades (Eesti maaelu...2007-2013).

Maapiirkonnad ei ole ühendatud ruumina mitte ainult Euroopa, vaid ka riiklikul tasandil. Seetõttu kasutavad Euroopa riigid maapiirkondade elukvaliteedi stabiliseerimiseks ja parandamiseks erinevaid mehhanisme (Konečný, 2019).

LEADER-lähenemise kasutamine on üks edukamaid Euroopa Komisjoni algatusi. Lähenemine on kolmkümmend aastat kasutusel olnud. LEADERi eesmärgid on kooskõlas Euroopa Liidu üldise maaelu arengu poliitika eesmärkidega. LEADER-programm loodi Euroopa Liidus maapiirkondade innovatsiooni ja elukvaliteedi parandamise eesmärgil. Põhiidee oli luua uuenduslikke tegevusi maapiirkondades, reageerides seejuures üha enam nähtavatele sektori arenguvajadustele. Põhimõte oli rõhutada piirkonnapõhist kontseptsiooni ja kasutada kohalikke ressursse kõige tõhusamalt. LEADER on vahend koostööks kohalike elanikega ning annab võimaluse edendada sotsiaalseid protsesse maapiirkonnas, mis on maaelu arengu peamiseks liikumapanevaks jõuks. Praeguseks on LEADER-programm läbinud juba kolm perioodi: Leader I, Leader II ja Leader+ ning käimas on neljas periood ehk LEADER-meetme rakendamine Maaelu arengukavade raames (Dax, 2016).

LEADERi visioon on olla 2027. aastaks sõltumatu, usaldusväärne, laialdaselt tuntud ning lahendustele suunatud kogukondade igakülgsele osalemisele põhinev liikumine, mille eesmärk on luua targad, elujõulised ning oma liikmete vajadustega arvestavad kogukonnad. Sealjuures olla senisest paremini nähtav ja toimida inimestelt inimestele. LEADER-meetodit kasutavad kohalikud tegevusgrupid on piirkondliku arengu tugisammasteks ning neid toetatakse, hinnatakse ja usaldatakse regionaalsel, riiklikul ja Euroopa tasandil. Kõiki tasandeid ja osapooli ühendab ühtne, vastastikusel mõistmisel põhinev arusaam LEADER-i

põhimõtetest. Selle visiooni elluviimiseks on võetud kasutusele kogukonna juhitud kohalik areng ehk CLLD (*Community Led Local Development*), mis viiakse ellu "multifondid" lähenemise kaudu. CLLD erinevatest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest rahastamiseks on liikmeriikide siseselt loodud ühine fond, mida haldab üks korraldusasutus vastavalt Euroopa Liidu tasandil välja töötatud ühtsele seadusandlikule raamistikule. Rahvusvaheline koostöö nii Euroopa Liidu kui kolmandate riikidega on tõhus instrument maaelu arendamiseks ning põhineb Euroopa Liidu tasandil välja töötatud ühtsel reeglistikul (LEADERi/CLLD uuendamine... 2016).

Kogukonna juhitud kohaliku arengu eeliseks võrreldes LEADERiga on (Miller 2014: 303):

- Kohalike elanike aktiivne kaasamine.
- Euroopa regioonide arenguvisionide mitmekülgne käsitlemine.
- Paindlikum käsitlemisviis.
- Laiem ühtsel teemal põhinev ulatus.
- Finantsiline atraktiivsus.

Kogukonna juhitud kohaliku arengul on teatud eelised LEADER-lähenemise ees. Tänu sellele on võimalik kaasata teisi huvigruppe ja fonde. Lähenemisviisil on kriteeriumid, millest tuleb lähenemise rakendamisel lähtuda.

Kogukonna juhitud kohalik areng põhineb (Guidance on Community... 2014):

- Kohalike kogukondade julgustamisel töötama välja alt-üles lähenemisviise olukordades, kus on tarvis reageerida kohalikele territoriaalsetele väljakutsetele, mis nõuavad struktuuris muutuste tegemist.
- Võimekusel luua kogukondi, stimuleerida innovatsiooni ja ettevõtluse arengut, piirkondade potentsiaali arendamise soodustamisel.
- Aidata mitmetasandilisele valitsemisele kaasa, seeläbi luues kohalikele kogukondadele võimalused, läbi mille saaksid nad osaleda Euroopa Liidu kõikide valdkondade eesmärkide elluviimisel.

LEADERi rakendamisel kasutatakse strateegilist planeerimist, projektijuhtimist, seiret, hindamist ning üle vaatamist ja osalemist otsuste tegemisel. LEADER lähenemisel on oluline soodustada võrgustikutööd ning leida innovaatilisi lahendusi.

Võrgustikutööd rakendatakse läbi riikidevaheliste projektide ja maaeluvõrgustike kaudu: korraldatakse erinevaid kohtumisi ja konverentse Euroopa LEADER-võrgustike vahel. LEADER-programmi rahastab Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (Gregoric, 2020).

Uuenduslike lahenduste leidmine ja kasutuselevõtmise soodustamine tuleneb kitsaskohtade lahendamisel avastatud uutest tehnoloogiatest. Eesti Maaülikooli uuringu kohaselt on kohalike ettevõtete areng on üks peamisi tegureid, mis määrab piirkonna majandusliku arengu ja sellega tihedas seoses mõjutab kohalikke sotsiaalseid ja demograafilisi arenguid. Põllumajanduses hõivatute arv on suuresti vähenenud ning seetõttu on maainimesed olnud sunnitud hakkama saamiseks endale uusi väljundeid leidma. Ettevõtted kasutavad paindlikke töövorme ning on valmis pakkuma noortele enda ettevõttes praktiseerimise võimalusi. Lisaks rakendatakse senisest tõhusamat täiend- ja ümberõppesüsteemi (Kogukonna juhitud... 2015-2020).

Uuenduslike lahenduste kasutuselevõtmist on võimalik soodustada veel läbi olemasolevate või eelmiste perioodide strateegiate analüüsi. Eesti maaelu arengukava 2007-2013 LEADER-meetme kohalike tegevusgruppide strateegiate vahehindamise lõpparuandes, mille tellis Põllumajandusministeerium ja koostasid OÜ Cumulus Consulting, Tallinna Ülikooli Eesti Tuleviku-uuringute Instituut, OÜ Consultare ja OÜ Nutifikaator, toodi välja 2007-2013 LEADER kohalike tegevusgruppide eelmise perioodi strateegiate puudused, läbi mille on võimalik kohalikel tegevusgruppidel uue perioodi strateegiad arendada (Eesti maaelu...2007-2013).

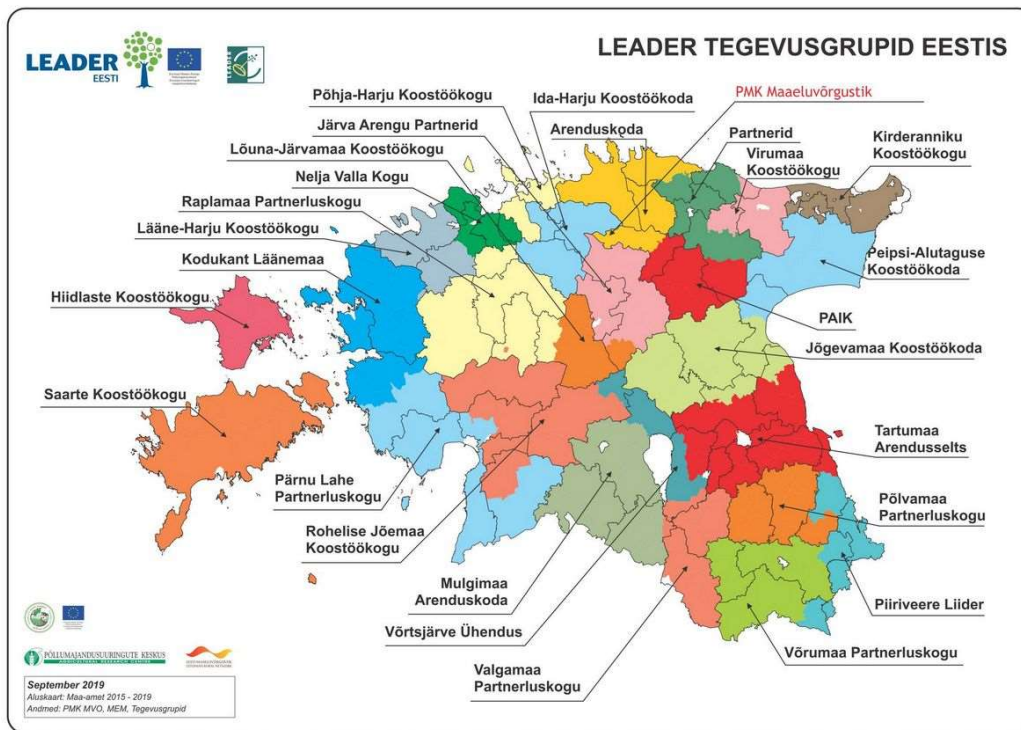
Avatud suhtlus on kohaliku arengu oluline osa ning pikaajaline ja stabiilne alus piirkonna arengule. Üks olulisemaid tingimusi edukaks alt-üles lähenemise toimimiseks on kohalike partnerite üksteise silmast-silma nägemine. Koosolekute näol kokkusaamised pakuvad võimalusi üksikisikute, avaliku sektori, ettevõtjate ning erineva taustaga organisatsioonide oskuste ja huvide ühendamiseks. See loob tugeva aluse uuenduslikele algatustele ja ühendustele. Tõelise avatud suhtluse aluseks erinevate huvigruppide vahel on läbipaistvus. Aktiivne kohalike sidusrühmade kaasamine läbi projektide kaotab inimestes umbusalduse, seda eriti läbi uuenduslike projektide, mis näitavad, et inimesed arvamus ja vaated tõepoolest

loevad. On oluline välja tuua, et ühiskond areneb pidevalt ja LEADER-lähenemine koos sellega. Lisaks sotsiaalsetele ja majanduslikele katsumustele on tekkinud uued väljakutsed ringmajanduse, bioloogilise mitmekesisuse, kliimasoojenemise ning sotsiaalse kaasatusega kolmandate riikide kodanike suhtes. (Leader achievements... 2020).

Erinevates Euroopa piirkondades on eelnevalt nimetatud katsumuste ulatus erinev. Kõik algab visioonist piirkonnas ning areng saab alguse üksikisikutest, kes võtavad initsiatiivi tulemuste saavutamiseks. Aktiivsed kohalikud ja huvigrupid osalevad strateegia väljatöötamisel ja töötavad koos välja kohaliku piirkonna prioriteedid ning osalevad hiljem strateegia rakendamise protsessis.

Eestis alustati LEADER-lähenemise rakendamist alates 2006. aastast. Toetusskeemi rakendamise esimene etapp lõppes 2008. aasta suvel. Euroopa Liidus näitab LEADER-lähenemise rakendamine, et piirkondliku ning riikliku poliitilise korra erinevuse tõttu on ühiste tunnusjoonte alusel loodud kohalikke tegevusgruppe mitut tüüpi ning samuti on nende iseseisvus projektide heakskiitmisel ja rahastamisel erinev (Kohaliku initsiatiivi... 2007).

Eestis tegutseb kokku 26 kohalikku tegevusgruppi. Joonisel 2 on välja toodud Eesti LEADER piirkonnad graafiliselt. Tegevusgrupid koostavad oma tegevuspiirkonna kohta kohaliku arengustrateegia. Eestis on loodud LEADER-i rakendamiseks Eesti Leader Liit, kes esindab kohalikke tegevusgruppe. Eesti Leader Liit on asutatud 19. märtsil 2012. aastal.

Joonis 2. LEADER tegevusgrupid Eestis (LEADER...2020).

Kohalikud tegevusgrupid otsustavad strateegia suuna ja sisu üle ning teevad erineva tasemega otsuseid mitmesuguste rahastamist vajavate projektide kohta, tegelikke makseid teeb aga enamikel juhtudel riiklike vahenditega tegelev makseasutus, vahel ka kohalik tegevusgrupp ise. Toetusi antakse kohaliku tegevusgrupi poolt valitud projektide pingerea alusel. PRIA kontrollib kohalike tegevusgruppide poolt aktsepteeritud ja esitatud projektide nõuetele vastavust ja abikõlblikkust ning teeb toetuse abikõlblikkuse osas otsused. PRIA roll on olla eelkõige kontrolliv rakendusasutus, piirkonna sisulistesse otsustesse ei sekku, vaid kontrollib, kas kohaliku tegevusgrupi poolt välja valitud projektid vastavad nõuetele (Kohaliku initsiatiivi...2007).

Eesti Maaülikooli uuringust (Maapiirkond noorte... 2016) „Maapiirkond noorte elu- ja ettevõtluskeskkonnana“ selgub, et suurim hulk vastajaid peab LEADER-meedet teiste toetusmeetmete ja -programmidega võrreldes kõige olulisemaks. Vastajate arvates on LEADER-meede oma tegevuste mõttes kõige laiahaardelisem, toetussummade poolest kõige ulatuslikum. Uuringutulemustes tuuakse esile LEADER-i põhimõtte olulisus ja sobivus maapiirkondade arendamisel. Leitakse et toetused peaks olema suunatud piirkonniti.

Uuringus tuuakse välja, et noortele suunatud riigipoolsed toetused võiksid jõuda noorteni just LEADER tegevusgruppide kaudu.

2015. aastal viisid Civitta Eesti AS konsultandid Ander Ojandu ja Ragne Kasesalu läbi 26. LEADER tegevuspiirkonna 2014-2020 arengustrateegiate kvaliteedi hindamise. Kokku hinnati strateegiaid 14 hindamiskriteeriumi alusel. Ekspert hinnangust järeldus, et enamus strateegiaid olid koostatud kõrgel tasemel, sidusad ja läbimõeldud. Kõrgemad punktid saanud strateegiate puhul toodi välja selgus eesmärkides ja meetmetes. Veel täheldati, et kõrgeimad punktid saanud strateegiate analüüsile järgnesid järeldused, mille tulemused kajastusid meetmetes ning piirkonna eripära oli selgelt esile toodud. Olid planeeritud ka teised rahastusallikad, selged töö -ja otsustusprotsessid, mõõdikud ning eelmise perioodi kogemust aktiivselt kasutatud. Madalamad punktid saanud strateegiate puudustena toodi välja, et strateegiate analüüs sisaldas infot, mis järeldusteks sisendit ei anna, sidusus ei olnud läbiv, indikaatorid ei ole alati asjakohased ning meetmete rakendamisest tulenev mõju ei tule selgelt esile (Ojandu, Kasesalu 2015).

LEADER-meetme põhjal tehtud uuringud annavad tagasisidet meedet koordineerivatele ning sellega kokku puutuvatele inimestele. Uuringutest tuleb välja, kui suurt mõju on meede avaldanud piirkondadele ja selle elanikkonnale.

Hispaanias LEADER kohalike tegevusgruppide kohta läbi viidud uuringu kohaselt tuleks kohalikke tegevusgruppe võtta kui võtmetegureid, kelle liikmetes tuleks kasvatada suuremat pühendumist ning kohalik tegevusgrupp peaks võtma aluseks võtmeküsimused nagu sidusrühmade selgem kaasamine ja erasektori osalemine otsustusprotsessides, seejuures pöörates suuremat tähelepanu noortele (Espancia, 2015).

Uuringute põhjal saab tagasisidet, kui suurt mõju on meede avaldanud valdkondadele, millele sellest toetust taotletud on. Seeläbi saab uuel programmiperioodil õppida vana perioodi vigadest.

LEADER-lähenemise kasutususelevõtt on üks Euroopa Komisjoni edukamatest algatustest. Lähenemine on olnud Euroopa Liidu poolt maaelu arengu poliitika elluviimiseks kasutusel 30 aastat. LEADERi eesmärgid on kooskõlas Euroopa Liidu üldise maaelu arengu poliitika eesmärkidega ning programm loodi Euroopa Liidus. LEADERi visioon on olla 2027. aastaks

sõltumatu, usaldusväärne, laialdaselt tuntud ning lahendustele suunatud kogukondade igakülgsele osalemisele põhinev liikumine, mille eesmärk on luua targad, elujõulised ning oma liikmete vajadustega arvestavad kogukonnad. Kõiki tasandeid ja osapooli ühendab ühtne, vastastikusel mõistmisel põhinev arusaam LEADER-i põhimõtetest. Selle visiooni elluviimiseks on võetud kasutusele kogukonna juhitud kohalik areng ehk CLLD (*Community Led Local Development*), mis viiakse ellu "multifondid" lähenemise kaudu. CLLD erinevatest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest rahastamiseks on liikmeriikide siseselt loodud ühine fond, mida haldab üks korraldusasutus vastavalt Euroopa Liidu tasandil välja töötatud ühtsele seadusandlikule raamistikule. LEADERi rakendamisel kasutatakse strateegilist planeerimist, projektijuhtimist, seiret, hindamist ning ülevaatamist ja osalemist otsuste tegemisel. LEADER lähenemisel on oluline soodustada võrgustikutööd ning leida innovaatilisi lahendusi. Eestis alustati LEADER-lähenemise rakendamist alates 2006. aastast. Eestis tegutseb kokku 26 kohalikku tegevusgruppi. Tegevusgrupid koostavad oma tegevuspiirkonna kohta kohaliku arengustrateegia. Eestis on loodud LEADER-i rakendamiseks Eesti Leader Liit, kes esindab kohalikke tegevusgruppe. Eesti Leader Liit on asutatud 19. märtsil 2012. aastal.

1.3 Kogukond ja kogukonnateenused

Kogukonna mõistet, olemust ja rolle on defineeritud väga erinevalt sõltuvalt sellest, kuidas see kellegi jaoks mõtestatud on. Mida ajas edasi kogukonnad arenevad, seda enam tekib nendega seonduvalt erinevaid defineeringuid.

Kogukond koosneb konkreetse piirkonna isikutest, olukordadest, soovidest, lootustest. Iga kogukonna vajadused on erinevad ning neid arvestades on kogukond kasulik igale seal elavale indiviidile (Tubbs, 2012).

Traditsiooniliselt on kogukonda defineeritud kui gruppi koostegutsevaid inimesi, kes elavad ühises asukohas. Tihtipeale kasutatakse sõna „kogukond“ iseloomustamaks gruppi inimesi, kes on organiseerunud ümber ühiste väärtuste ja hoiavad sotsiaalselt ühte teatud geograafilises asukohas, mis on suurem kui üks majapidamine (Arumäe, 2010).

Kogukonna mõiste on viimaste aastakümnete jooksul laiali valgunud. Mõistel puudub ühtne definitsioon ning see on märkimisväärselt mitmekesisistunud. Kogukonnana võib käsitleda igasugust sotsiaalsete suhete kogumit, mis toimib teatud piirides, asukohas või territooriumil. See võib viidata nii sotsiaalsetele suhetele teatud piiratud alal või ka abstraktsematele suhetele, mis pole ruumiliselt piiratud“ (Jary, Jary, 1991).

Kogukonna mõiste on väga lai ja erinevalt mõistetav. Selle olemust on hakatud üha laiemalt defineerima ja käsitlema. Kui mõistet kasutatakse arengukavades või strateegiates, on vaja defineerida, mida selle all konkreetsetes dokumendis mõeldakse.

Ühe enam on aktiivsete ning toimivate kogukondade vastu kasvanud huvi ka riiklikul tasemel. Kogukondlikku aktiivset tegevust kirjeldatakse mitmete ministeeriumide nagu Maaeluministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi kui ka Siseministeeriumi strateegiates ja arengukavades. Nii kirjeldatakse MAK-is 2014–2020, kuidas tugev kohalik kogukond ja piirkonna elanike sotsiaalne kaasatus on maapiirkonna arengu üheks olulisemaks eelduseks. Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamist kirjeldatakse ühtlasi ka läbi LEADER-meetme, mille üheks olulisemaks eeliseks on kohalikule elanikule otsustustasandi lähemale toomine. Samuti piirkondlike ressursside ja võimaluste efektiivsem arvestamine toetuste suunamisel. (Eesti maaelu... 2014-2020).

Järjest olulisemaks muutub igapäevaelu teenuste kvaliteedi ja teenuste tagamine maapiirkondade äärealadel. Need on kogukondade arengu võtmeteguriks, kuid inimesed mõistavad kogukonnateenuse tähendust erinevalt.

Tihti peale on kogukonna aktiivsetest liikmetest enamik seal kandis elanud üle viie aasta. Oluliseks on muutunud küsimus, kuidas liita uusi elanikke kogukonnaga või soodustada uue kogukondliku tegevuse algatamist nende poolt. Kogukondade aktiveerumise valdav põhjus on soov arendada kultuurilist isetegevust ning suhelda kohalike elanikega. Samas võib olla see ka vajadus lahendada mõnda probleemi vastuseis mõnele arendusele. Ühelt poolt võib arvata, et ebamääraseks kooskäimise põhjuseks ongi kooskäimise harjumus ehk teisisõnu traditsioon (Vihma, Lippus 2014).

Kogukonda liitvaid põhjuseid on erinevaid. Tihti peale on selleks miski, mis seob inimesi omavahel kas kultuurilises või varalises mõttes.

Kõige olulisemaks aktiivsuse kasvatajaks ja säilitajaks on kogukondlaste endi arvates traditsioonide ja järjepidevuse tekkimine enda organiseeritud tegevuses. Valdavalt peetakse silmas erinevaid külapidusid, laatasid, festivale. Lisaks on kogukondlaste arvates oluliseks toeks traditsioonide tekkimisel ning kogukondade püsimisel ühises kasutuses olev kinnisvara: kas seltsimaja või –plats, kuid tegutsetakse ka vastavalt vajadusele ehk projektipõhiselt, mis väga suures osas iseloomustab Eesti tänast kodanikuühiskonda. Seega ühendab kogukondlik aktiivsus endas kahte vastandit: traditsiooni ja projektipõhisust. Kooskäimise traditsioon loob võimaluse omavaheliseks suhtluseks, mille põhjal aga tekib soodus pinnas uuteks, lühemaajalisteks ettevõtmisteks (Vihma, Lippus 2014).

Kogukonnateenused võivad olla väga erineva käsitlesega, mahu ja struktuuriga. Kogukonnateenuste arendamine on oluline osa kodanike kaasamiseks maapiirkondade edendamisel (Osalemine kogukondade...2016).

Aet Annist (2011) on seisukohal, mille kohaselt võib antropoloogilisest vaatenurgast vaadatuna üldistada, et tänapäevases Eesti ühiskonnas mängivad toimiva kogukonna rolli mittetulundusühingud, seltsid, ühendused ja vabaühingud. Teoreetik on kirjeldanud toimivat kogukonda kui jätkusuutlikku küla, mis suudab vajadusel kõiki kogukonnas üles kerkinud probleeme lahendada ning luua kõikidele kogukonnaliikmetele häid majanduslikke võimalusi.

Kogukonnateenuse vajalikkus seisneb eelkõige kogukonna liikmetele ja kogukonna arengule. Kusjuures pakuvad reeglina teenust teised kogukonnaliikmed ning seda kasumlikult taotledes või vabatahtlikkuse alusel. Kogukonnateenuste pakkumise eesmärk on kogukonnaliikmete väljaminekute vähendamine ja nii kogukonnaliikmete kui ka kogu piirkonna elukvaliteedi parandamine (Raagmaa, 2014).

Kogukonnateenustel on väga palju erinevaid ülesandeid. Näiteks pakkuda teenuseid nagu kogukonnaliikmetele pakutav kultuuri ja vabaaja ning sporditegevuse teenus, erinevate ringide töö, ruumide rentimine, kogukonna liikmetele erinevate tähtpäevade tähistamiseks, juuksuriteenuse vahendamine kogukonnaliikmetele, heakorra osutamise teenus, jäätmekäitlusteenus, raamatukogud.

Kogukonnateenus aitab vähendada kogukonnaliikmete kulutusi. Näiteks transpordikulu või saada seda ettevõtja kasumi ehk juurdehindluse võrra soodsamalt. Lisaks parandab see kogukonna liikmete ning kogu piirkonna elukvaliteeti. Kestliku ja mitmekesise elukeskkonna loomiseks ja tagamiseks panustatakse kohaliku piirkonna spordi- ja vabaaja-tegevustesse, kultuuri- ja looduspärandi säilitamisse, töökohtade loomise ning internetiühenduse ja muude teenuste kättesaadavuse parandamisse. Leader-lähenemise puhul on oluliseks läbipaistvus nii taotlemisel kui ka hindamisel. Tänu pikaajalisele rakendamisele ehk läbi mitme programmiperioodi on kohalikel tegevusgruppidel olemas kompetents piirkonna eripärade rakendamisel, strateegiate koostamisel, ettevõtjate ja organisatsioonide nõustamisel ning abistamisel piirkonna arendamisel (Kohalikku initsiatiivi...2007).

Ernst&Young (2012) üle-eestilisest uuringust „Avalikuks kasutamiseks mõeldud objektide mõju kogukonnale ning investeringute vajadus sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri parandamiseks maapiirkondades“ selgus, et enim pakutakse kogukondades just erinevate ürituste korraldamist ja huviringe. Antud uuringus mõtestati kogukonnateenust kui teenust, mis lahendab mõnda kogukonna ees seisvat kitsaskohta, toimib turutõrke tingimustes ning on kogukonnale tervikuna oluline. Kogukonnateenuse eesmärk ei ole teenida kasumit, kuid enda teenuskulude katmiseks on tasu küsimine põhjendatud.

Põlvamaa Partnerluskogu on defineerinud kogukonnateenust kui kogukonna liikmetelt kogukonna liikmetele pakutavat teenust, mis lähtub kogukonna vajadustest ja mille eesmärk ei ole kasumi teenimine (Põlvamaa Partnerluskogu...2014-2020).

Kogukonna mõistet, olemust ja rolle on defineeritud erinevalt. Seda sõltuvalt sellest, kuidas see kellegi jaoks mõtestatud on. Üha enam on aktiivsete ja toimivate kogukondade vastu on kasvanud huvi ka riiklikul tasemel. Kogukondlikku aktiivset tegevust kirjeldatakse mitmete ministeeriumide nagu Maaeluministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi kui ka Siseministeeriumi strateegiates ja arengukavades. Kogukondlaste endi arvates on kõige olulisemaks aktiivsuse kasvatajaks ja säilitajaks traditsioonide ja järjepidevuse tekkimine. Lisaks on kogukondlaste arvates oluliseks toeks traditsioonide tekkimine ning kogukondade püsimisel ühises kasutuses olev kinnisvara. Kogukonnateenused võivad olla väga erineva käsitlemisega, mahu ja struktuuriga. Kogukonnateenuste arendamine on oluline osa kodanike kaasamiseks

maapiirkondade edendamisse. Kogukonnateenustel on väga palju erinevaid ülesandeid. Näiteks pakkuda teenuseid nagu kultuuri ja vabaaja ning sporditegevuse teenus, erinevate ringide töö, ruumide rentimine, kogukonna liikmetele erinevate tähtpäevade tähistamiseks, juuksuriteenuse vahendamine kogukonnaliikmetele, heakorra osutamise teenus, jäätmekäitlusteenus, raamatukogud.

2. KOGUKONDADE JA KOGUKONNATEENUSTE ARENDAMISE MEEDE PIIRKONNA ARENGU TOETAMISEL

2.1 Magistritöös kasutatud andmed ja metoodika

Uuritav teema kuulub kohaliku elu arengu uurimise valdkonda ning uuringu läbiviimiseks kasutatakse kombineeritud metoodikat. Uurimisküsimustele vastuse leidmiseks kasutatakse dokumendivaatlust, kvalitatiivset sisuanalüüsi ja võrdlusmeetodit. Empiirilise osa aluseks valiti juhtumiuuring (*case study*), juhtumiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020, meetme 2. „Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine“ ning uuritavaks probleemiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisus piirkonna arengule.

Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab keskenduda tekstis olevatele peamistele ja olulistele tähendustele (Kütt, 2018).

Magistritöös kasutatakse nii esmaseid kui teiseseid allikaid. Esmased allikad on intervjuu ja veebipõhine küsitlus ning teisesed Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020, sellega seotud kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede ning 2014-2020 projektitaotlused.

Kvantitatiivseks dokumendianalüüsiks valiti kõik hindamiskomisjoni poolt hinnatud meetme 2 projektid ajavahemikus 2016-2020, et võrrelda käesoleva perioodi nelja aasta näitajaid. Projektid on esindatud kolmes kategoorias – rahastatud, eelarvevahendite lõppemise tõttu rahastamata jäänud ja alla lävendi hindepunkte saanud projektid. Kuna LEADER eelarve põhiosa eraldati kohalikele tegevusgruppidele maaeluministri otsusega alles 04. novembril 2015. aastal ja strateegia kvaliteedi osa 01. märtsil 2016. aastal, siis eraldati esimene osa eelarvest kaks kuud enne 2015. aasta lõppu ning arvestades LEADER määrusest tulenevaid nõudeid, ei olnud 2015. aastal kalendaarselt võimalik vooru avada selliselt, et hindamistulemused ei jääks 2016. aastasse. Sellest tulenevalt oli Põlvamaa Partnerluskogu käesoleva programmperioodi esimene taotlusvoor avatud alates 01.-14. aprillist 2016 ning oli võimalik uurida hindamiskomisjoni poolt hinnatud projekte ajavahemikus 2016-2020.

LEADER kogukondade ja kogukonnateenuste meetme analüüsi alusena kasutatakse projektitaotlusi perioodil 2016- 2020, kuna 2014-2015 oli uue strateegia ettevalmistusperiood ja taotlusvoore ei avatud. Põlvamaa Partnerluskogu käesoleva programmiperioodi esimene taotlusvoor avati 01.-14. aprillil 2016. Töös analüüsitakse, kui palju oli toetustaotlusi, mitu neist rahastati, kui suur oli rahastuse saanud projektide summa ning kuidas jagunes rahastus valdade lõikes. Dokumentide analüüsimisel kasutati triangulatsiooni.

Dokumentide kvalitatiivse sisuanalüüsi käigus tutvus autor erinevate dokumentidega: Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 ja projektitaotlustega. Dokumendianalüüsi aluseks määras autor LEADER-lähenemise seitsmest põhielemendist tulenevad märksõnad: kohaliku arengu strateegia, alt-üles lähenemine, avaliku ja erasektori partnerlus, uuenduste tegemise soodustamine, omavahel seotud ja mitut valdkonda hõlmavad toetusmeetmed, võrgustikutöö, koostöö, mille alusel hindas LEADER-lähenemise seitsme põhielemendi rakendumist Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmes.

Esmaste andmete saamiseks viidi läbi intervjuu ning veebipõhine ankeetküsitlus. Intervjuu puhul võivad küsimused olla eelnevalt formuleeritud, kuid uurija otsustab, mida on otstarbekas küsida ja millal (Robson 2002). Magistritöö eesmärgist lähtuvalt ning eelneva dokumendianalüüsi põhjal koostas koostati veebipõhise küsimustiku küsimused projektitoetuste taotlejatele ning intervjuu küsimused Põlvamaa Partnerluskogu tegevjuhile ning hindamiskomisjoni esimehele ja aseesimehele. Veebipõhine küsimustik on toodud lisas 1.

Intervjuu viidi läbi kolme Põlvamaa Partnerluskogu liikmega. Intervjueeritavateks olid tegevjuht ning hindamiskomisjoni esimees ja aseesimees. Liikmeid intervjueeriti korraga ning intervjuu kestis ca 60 minutit. Intervjueeritavate valikul lähtuti asjaolust, et isik on olnud Põlvamaa Partnerluskogu strateegia koostamise ja rakendamise juures ning otseses seoses meetme hindamisega. Intervjuu põhjal uuriti, kuidas hindavad Põlvamaa Partnerluskogu liikmed piirkondlike kogukonnateenuste rahastatud projektide olulisust, millised on olnud eelmisel perioodil selle meetme puudused ning mida oleks vaja järgmisel perioodil teha samuti, teisiti ning mida LEADER seitsmest põhielemendist kogukonna ja

kogukonnateenuste arendamise meede arendas. Intervjuu toimus aprillis 2021. Intervjuu jaoks koostas autor küsimused, mis on esitatud lisas nr 3. Intervjueeritavad kodeeriti:

- PPK tegevjuht;
- PPK hindamiskomisjoni esimees;
- PPK hindamiskomisjoni aseesimees.

Intervjuu salvestati diktofoni abil ning transkribeeriti. Intervjuu säilitatakse tekstifailina ning helisalvestisena. Intervjuu helisalvestist kuulati ja analüüsiti korduvalt, et tuua välja intervjuust olulised hinnangud LEADER Põlvamaa Partnerluskogu strateegia meetme 2 kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise olulisusele piirkonna arengus käesoleval ja uuel strateegia perioodil ning LEADER seitsme põhielemendi rakendumisele kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmes.

Analüüsi tulemuste tõestamiseks kasutati väljavõtteid transkriptsioonist ning need on esitatud kaldkirjas. Väljavõtte lõppu märgiti sulgudesse, kelle intervjuust tekst pärineb (nt PPK hindamiskomisjoni aseesimees). Transkriptsioonimärgised, mida töös kasutati on järgnevad: märged // tähendab, et intervjueeritava teksti on lühendatud, et viimase mõte kokku võtta ja seeläbi sisu paremini mõista. Kolme intervjuuga tahetakse saada Põlvamaa Partnerluskogu tegevjuhi ning hindamiskomisjoni esimehe ja aseesimehe hinnanguid Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisuse kohta ja võrrelda saadud vastuseid veebipõhise ankeetküsitluse tulemustega.

Veebipõhise küsitluse eesmärgiks oli hinnata LEADER meetme raames makstud toetuste mõju Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna maaelu arengule. Mõju hindamiseks viis autor läbi ajavahemikul 22. aprill 2021–29. aprill 2021 Google Drive nimelises veebikeskkonnas ankeetküsitluse. Uuringusse kaasati kõik Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna organisatsioonid, kelle poolt esitatud projektid meetmele kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine on hindamiskomisjoni poolt hinnatud (rahastatud, eelarvevahendite lõppemise tõttu rahastamata jäänud ja alla lävendi hindepunkte saanud projektid). Vastavaid organisatsioone oli kokku 22 mittetulundusühingut ning projekte 19.

Veebiankeedi on asjaolu, et tulemusi ei ole vaja paberkandjalt arvutisse importida ning sellega välditakse faktevea tekkimise ohtu. Vastuste arv oleks olnud suurem iga taotlejaga eraldi kohtudes. Veebipõhise ankeedi tasakaalustavaks asjaoluks oli võimalus vastajatel vabas vormis enda arvamust põhjendada. Tänu sellele sai autor ka parema ülevaate teostatud projektidest, tegemata jäänud projektide põhjustest ning tegevustest.

Uuringus paluti hindamiskomisjoni poolt hinnatud projektide taotlejatel vastata ühele ankeetküsitluse vormile. Iga taotleja vastas ankeedile ühe korra. Ankeet (vt Lisa 1) koosneb 20 küsimusest. Ankeedis on nii avatud kui ka vastusevariantidega küsimused. Ankeeti täideti 22 (30%) 47'st. Ankeedi täitjate hulgas oli 22 mittetulundusühingut. Vastanud inimest arv oli piisav, et analüüs koostada.

Meetme KOGUKONDADE JA KOGUKONNATEENUSTE ARENDAMINE selgitus:

- Vajalike teenuste senisest laiem pakkumine ning piisava arvu pädevate kogukonnajuhtide olemasolu. Toetada uute ja vajalike teenuste käivitamiseks oluliste investeeringute tegemist ning teenuste käivitamiseks vajalike oskuste ja teadmiste omandamist (Põlvamaa Partnerluskogu...2014-2020).

Tabelis 1 on välja toodud taotluse esitanud organisatsioonid valdade lõikes. Vastajate hulgas olid ainsaks organisatsioon vormiks mittetulundusühingud (100%). Antud uuring viidi läbi koostöös MTÜ Põlvamaa Partnerluskoguga. Uuringu lõpptulemusi on võimalik LEADER Põlvamaa Partnerluskogul kasutada tegevuspiirkonna uue programmiperioodi 2022-2027 strateegia koostamiseks.

Tabel 1. Vastanud taotlejate organisatsioonid valdade lõikes

Vald	MTÜ
Põlva	18
Kanepi	4
Räpina	0
Kokku	22

Uurimisküsimustele vastuse leidmiseks kasutatakse dokumendivaatlust, kvalitatiivset sisuanalüüsi ja võrdlusmeetodit. Empiirilise osa aluseks valiti juhtumiuuring (*case study*), juhtumiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020, meetme 2. „Kogukondade ja

kogukonnateenuste arendamine“ ning uuritavaks probleemiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisus piirkonna arengule. Kvantitatiivseks dokumendianalüüsiks valiti kõik hindamiskomisjoni poolt hinnatud meetme 2 projektid ajavahemikus 2016-2020, et võrrelda käesoleva perioodi nelja aasta näitajaid. Projektid on esindatud kolmes kategoorias – rahastatud, eelarvevahendite lõppemise tõttu rahastamata jäänud ja alla lävendi hindepunkte saanud projektid. Dokumentide kvalitatiivse sisuanalüüsi käigus tutvus autor erinevate dokumentidega: Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 ja projektitaotlustega.

Dokumendianalüüsi aluseks määrati LEADER-lähenemise seitsmest põhielemendist tulenevad märksõnad: Esmaste andmete saamiseks viidi läbi intervjuu ning veebipõhine ankeetküsitlus. Intervjuu viidi läbi kolme Põlvamaa Partnerluskogu liikmega. Intervjueeritavateks olid tegevjuht ning hindamiskomisjoni esimees ja aseesimees. Intervjueeritavate valikul lähtuti asjaolust, et isik on olnud Põlvamaa Partnerluskogu strateegia koostamise ja rakendamise juures ning otseses seoses meetme hindamisega.

Intervjuu põhjal taheti uurida, kuidas hindavad Põlvamaa Partnerluskogu esindajad piirkondlike kogukonnateenuste rahastatud projektide olulisust, millised on olnud eelmisel perioodil selle meetme puudused ning mida oleks vaja järgmisel perioodil teha samuti, teisiti ning mida LEADER seitsmest põhielemendist kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede arendas.

Veebipõhise küsitluse eesmärgiks oli hinnata LEADER meetme raames makstud toetuste mõju Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna maaelu arengule. Uuringusse kaasati kõik Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna organisatsioonid, kelle poolt esitatud projektid meetmele kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine on hindamiskomisjoni poolt hinnatud (rahastatud, eelarvevahendite lõppemise tõttu rahastamata jäänud ja alla lävendi hindepunkte saanud projektid). Ankeeti täideti 22 (30%) 47'st. Ankeedi täitjate hulgas oli 22 mittetulundusühingut. Vastanud inimest arv oli piisav, et tulemuste põhjal analüüs koostada.

2.2 Põlvamaa Partnerluskogu projektitoetused aastatel 2016-2020

Toetuste kaudu ei toetata vabaühingute igal aastal korduvaid tegevusi. Kahtlemata on need tegevused vajalikud ja vajavad finantseerimist. Enamasti on projektitoetuste maksmise eesmärk mõjutada probleemide lahendamist või anda tõuge ideede elluviimiseks. Sealjuures on oluline, et elluviidavad projektid annaksid kogukonnale lisandväärtust.

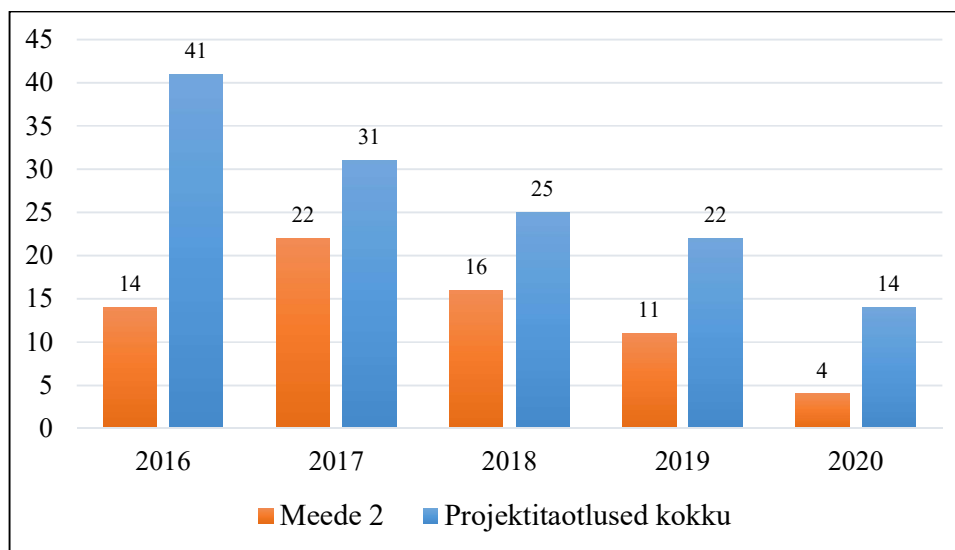
Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna ettevõtetele, sihtasutustele, mittetulundusühingutele ja kohalikule omavalitsustele eraldati 2016-2020 aastatel Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) poolt kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme projektitoetuseid kokku 797 808 eurot. 2016. aastal oli toetuste summa 150 000 eurot, 2017. aastal 235 833 eurot, 2018. aastal 236 842 eurot, 2019. aastal 105 134 eurot ja 2020. aastal 70 000 eurot.

2016–2020 aastatel esitasid Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas ettevõtjad, sihtasutused, mittetulundusühingud (sh tegevusgrupid) ja kohalikud omavalitsused (vt lisa 2) LEADER kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme raames 117 projektitaotlust, PRIA rahastuse sai 66 taotlust. Mittetulundusühingutest taotles kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetust 108 organisatsiooni ja 4 omavalitsust, kokku esitas taotluse 121 organisatsiooni. Ettevõtetest taotles kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetust 2 organisatsiooni ning sihtasutustest 3 organisatsiooni, kokku esitas taotluse 5 organisatsiooni. 14 mittetulundusühingut taotles toetust kahel korral, 6 mittetulundusühingut kolmel korral ning 3 mittetulundusühingud neljal korral. Üks kohalik omavalitsus, ettevõtte ning sihtasutus taotlesid toetust kahel korral. Kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest rahastuse saamiseks esitati 2016. aastal kokku 41 projektitaotlust, 2017. aastal 31 projektitaotlust, 2018. aastal 25 projektitaotlust, 2019. aastal 22 projektitaotlust ja 2020. aastal 14 projektitaotlust.

Iga aastaga on projektitaotluste arv kahanenud. 2016. aastal on projektitaotluste arv võrreldes 2017. aastaga langenud 41 taotluselt 31 taotlusele, see on 75%. Välja võib tuua kaks põhjust. Nimelt oli 2016. aastal suur taotluste arv, kuna projektide ideed olid olnud kaua ootel. See tähendab, et laekusid ka need projektid, mis oleksid esitatud juba 2014-2015. aastal, mil taotlusvoore ei olnud. Teise põhjusena võib välja tuua haldusreformi, mis avaldas

projektitaotlustele mõju alates 2018. aastast. Varasemalt olid mittetulundusühingud saanud julgustust oma väikestelt ja kogukonnalähedastelt kohalikelt omavalitsustelt. Nüüd pole aga suured kohalikud omavalitsused pole kogukondadega enam niivõrd lähedased.

121 esitatud projektitaotlusest said rahastuse 48 organisatsiooni, so 51% kõikidest taotlustest. Mittetulundusühingud esitasid 118 projektitaotlust ja rahastuse sai 43 projekti so 36%. Omavalitsused esitasid 3 projektitaotlust ja rahastati 3 projekti so 100% esitatud taotlustest. 2016. aastal esitati 27 projektitaotlust, millest rahastati 13 projekti so. 48% kõikidest taotlustest ja 2017. aastal rahastati 29-st projektitaotlusest 22 projekti so 75% kõikidest taotlustest. 2018. aastal rahastati 25-st projektitaotlusest 16 projekti so 64 %. 2019. aastal esitati 22 projektitaotlust, millest rahastati 11 projekti so 50%. (joonis 3).

Joonis 3. Toetust saanud projektide arv meetme lõikes 2016-2020 (LISA 1, autori koostatud).

Projektitaotluste analüüsist järeldub, et piirkonna mittetulundusühingud, sihtasutused, omavalitsused ja ettevõtjad on huvitatud kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetuste taotlemisest. Seda seetõttu, et PRIA poolt rahastatud projektide langus oli kahe aasta võrdluses 75%. Langus on tingitud ületaotlemist, s.t, et taotlusi oli esimestel aastatel meetmele niivõrd palju, et eelarvevahendite lõppemise tõttu oli palju projekte, mis jäid rahastamata. See näitab, et piirkonna organisatsioonide jaoks on meetmest tulenev toetus oluline. Piirkonna organisatsioonid näevad LEADER kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmes võimalust projektiga alustamiseks, et luua organisatsioonile alustala. Analüüsist selgus, et on välja kujunenud kindlad mittetulundusühingud ja ettevõtted, kes projektitaotlusi esitavad. Kuus ettevõtet said analüüsitud perioodil toetust rohkem kui ühel

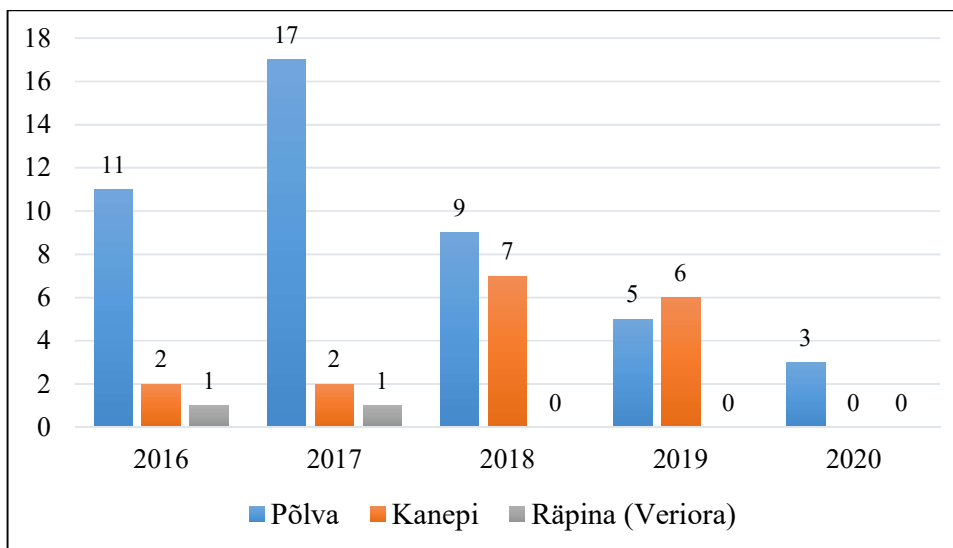
korral. Mittetulundusühingute projektitaotlustest rahastati 67% ja ettevõtete projektidest 50%. Ettevõtete projektide rahastamine on väike, ettevõtjad peavad bürokraatiat raskeks, seevastu on noorte projektidele pööratud suurt tähelepanu.

Esitatud ja toetuse saanud projektides jäävad toetatud tegevustest esiplaanile huviringide ja noortespordi toetamiseks eraldatud toetused, külamaja ja ürituste korraldamiseks ning toetamiseks eraldatud toetused, erinevatele huviringidele eraldatud toetused. Ernst&Young (2012) uuring kinnitab, et enim pakutakse kogukondades just erinevate ürituste korraldamist ja huviringe. Lisaks ka kogukonna hoonete inventari jaoks, ruumide soojendamiseks, koolituste jaoks, erinevate teenuste pakkumise jaoks Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas.

Järgnevalt analüüsitakse projektitaotluste esitamist Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna valdade lõikes, et välja selgitada, millise valla mittetulundusühingud, ettevõtted, sihtasutused ning kohalikud omavalitsused on LEADER kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest kõige aktiivsemalt toetuseid taotlenud.

Analüüsides Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna organisatsioonide projektitaotluste esitamist valdade lõikes, on 2016. aastal kogukondade ja kogukonnateenuse arendamise meetmest kõige rohkem toetust taotlenud Põlva valla organisatsioonid, kokku kolmkümmend organisatsiooni, Kanepi vallast üheksa organisatsiooni ning Räpina vallast kaks organisatsiooni. 2017. aastal on kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest rahastust taotlenud kõige rohkem Põlva vallast, kakskümmend kaks organisatsiooni, Kanepi vallast viis organisatsiooni ja Räpina vallast üks organisatsioon. 2018. aastal on kõige rohkem toetust taotletud Põlva vallast, neliteist organisatsiooni, Kanepi vallast üheksa organisatsiooni ning Räpina vallast üks organisatsioon. 2019. aastal on kõige rohkem toetusi taotletud Kanepi vallast, üksteist organisatsiooni, Põlva vallast üheksa organisatsiooni ning Räpina vallast üks organisatsioon. 2020. aastal esitati kõige rohkem projektitaotlusi Põlva vallast, kaheksa organisatsiooni, Kanepi vallast esitas taotluse kolm organisatsiooni ning Räpina vallast üks organisatsioon. Räpina vald jagunes haldusreformi käigus kaheks, mistõttu jäi Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna alla vallast vaid Veriora piirkond.

See võib olla üheks põhjuseks, miks on valla aktiivsuses projektitoetuste taotlemisel võrreldes teiste valdadega väiksem. Töös analüüsitakse aga lühikest perioodi ning seetõttu ei saa väita, et see on kindel põhjus (joonis 4).

Joonis 4. Projektitaotluste esitamine valdade lõikes 2014-2020 (LISA, autori koostatud).

Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna omavalitsuste mittetulundusühingutest on kõige aktiivsemad LEADER kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetusi taotlema Põlva valla mittetulundusühingud, järgnevad Kanepi ja Räpina mittetulundusühingud. Räpina piirkond on kõige väiksema aktiivsusega, kuid samas tuleb arvestada, et Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonda kuulub Räpina vallast vaid Veriora piirkond ning sellest tulenevalt on ka aktiivsus väiksem. Põlva ja Kanepi vallad on piirkonna mõistes suuremad nii elanike arvu kui mittetulundusühingute arvu poolest ning sellest tulenevalt on ka aktiivsus suurem.

Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna omavalitsuste mittetulundusühingutest on kõige aktiivsemad LEADER kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetusi taotlema Põlva valla mittetulundusühingud, järgnevad Kanepi ja Räpina mittetulundusühingud. Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas on rahvaarv viimase viia aasta vältel pidevalt vähenenud. Lisaks on elanikkonna vananemine tõusva trendiga kahaneva trendiga ja vananev ning prognooside kohaselt tõuseb see veelgi. Elanikkonna arvu vähenemine ja vananemine kahandab piirkonna organisatsioonide arenguvõimelisust. Organisatsioonid, kes on avastanud LEADER kogukondade ja kogukonnateenuste

arendamise meetme kui võimaluse arendada enda organisatsiooni, taotlevad toetust korduvalt. Organisatsioonide tegevusvaldkonnad on mitmekesisistunud ning juurde on tulnud projekte erinevatest valdkondadest. Esitatud ja toetuse saanud projektides jäävad toetatud tegevustest esiplaanile huviringide ja noortesporti toetamiseks eraldatud toetused, külamaja ja ürituste korraldamiseks ning toetamiseks eraldatud toetused, erinevatele huviringidele eraldatud toetused. Projektitaotluste arv on iga aastaga kahanenud. 2016. aastal on projektitaotluste arv võrreldes 2017. aastaga langenud 41 taotluselt 31 taotlusele, see on 75%. Välja võib tuua kaks põhjust. Nimelt oli 2016. aastal suur taotluste arv, kuna projektide ideed olid olnud kaua ootel. See tähendab, et laekusid ka need projektid, mis oleksid esitatud juba 2014-2015. aastal, mil taotlusvoore ei olnud. Teise põhjusena võib välja tuua haldusreformi, mis avaldas projektitaotlustele mõju alates 2018. aastast. Varasemalt olid mittetulundusühingud saanud julgustust oma väikestelt ja kogukonnalähedastelt kohalikelt omavalitsustelt. Nüüd aga kohalikud omavalitsused kasvanud suureks ja pole kogukondadega enam nii lähedased.

2.3 Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisus piirkonna arendamisel

Kogukonna arengu oluliseks osaks on selle tegevusgrupi liikmed, kes on tajuvad piirkonna puuduseid ja vajadusi ning projektide taotlejad, kes on tegevuste elluvijateks. Töös viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu ning veebipõhine ankeetküsitlus. Eesmärgist lähtuvalt ning eelneva dokumendianalüüsi põhjal koostati intervjuu küsimused Põlvamaa Partnerluskogu tegevjuhile, hindamiskomisjoni esimehele ja aseesimehele ning veebipõhise küsimustiku küsimused projektitoetuste taotlejatele.

Järgnevalt analüüsitakse intervjuude põhjal saadud tulemusi, kus Põlvamaa Partnerluskogu tegevjuht, hindamiskomisjoni esimees ja aseesimees annavad hinnangu Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisusele piirkonna arendamisel.

Küsimus nr. 1 Hinnake kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisust Põlvamaa Partnerluskogu piirkonna ja oma vabakonna piirkonna arengule aastatel 2014-2020? Tooge palun nii positiivseid kui negatiivseid näiteid.

Intervjueeritavad hindavad kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meedet väga oluliseks. Nad leiavad, et see on kindlasti vajalik ja tähtis ning sellega arvestatakse, eriti maapiirkondades. Täna sel päeval kasutatakse LEADERit kasutatakse väga aktiivselt. Kui vaadata ellu viidud projekte, mis on PRIA-lt rahastuse saanud, siis võib väita, et tegelikult on arengu soodustamine olnud suur. Piirkonnas tehtud väga palju erinevaid tegevusi. Nende arvates on tänu meetmele saanud paljud organisatsioonid tõuke edasi arenemiseks. Positiivse näitena toodi välja tegevuspiirkonna spordiklubi Trapets. Tänu meetmest saadud tõukele on spordiklubis treenivad sportlased jõudnud maailmatasemele. Lisaks toodi välja, et tegevuspiirkonna kohalikud omavalitsused toetavad alati nõu ja jõuga. Murekohaks on ääremaastumine, mille töö endaga kaasa haldusreform ning millele tegevjuhi sõnul peab kohalik tegevusgrupp uuel perioodil erilist tähelepanu pöörama.

LEADERil on oma koht. Kui vaadata erinevaid ühinguid, siis on see MTÜ arengus järgmine tase, sest esimene nina piima sisse lükkamine on kohaliku omavalitsuse programm, kui aga see tase on saavutatud ja need summad jäävad nende tegevuste jaoks väheseks, siis on vähe edasijõudnutele LEADER just õige koht. Tal on organisatsiooni vaates täiesti oma koht olemas. Kindlasti on ta vajalik ja tähtis ja sellega arvestatakse, eriti maapiirkondades. Täna sel päeval LEADERit kasutatakse ja väga usinalt (PPK hindamiskomisjoni esimees).

//Kui vaadata üle projekte, mis on rahastuse saanud, siis ütlen, et tegelikult on arengu soodustamine olnud täitsa uhke. Meil on piirkonnas tehtud väga palju asju ja on tore, et kui sõidad ringi, siis näed tuttavaid LEADERi silte. Arvan, et tänu LEADERile on päris mitmed asjad saanud hoo sisse. Näiteks Põlgaste Metsasõprade maja, mis sai LEADERist hoo sisse ja tegutseb nüüd väga aktiivselt. Lisaks tootsin välja spordiklubi Trapetsi, kelle projekti vaadates käies tekkis „vau-efekt“. Algul põrkasid nad vaikselt, aga nüüd mõtlevad juba üle-Euroopaliste võistluste peale. Neid projekte on tegelikult hästi palju. Kui räägime kogukonna aktiivsete inimestega, siis tegelikult selle LEADERi toega täna arvestatakse päris tõsiselt. Oodatakse ja mõeldakse selles suunas jätkusuutlikult. Võib-olla LEADERi toeta täna paljusid asju polekski või müttaksid need samal moel edasi. Ehk siis said need organisatsioonid oma projektidega järgmisele levelile tänu LEADERile (PPK hindamiskomisjoni aseesimees).

Tõepoolest oleme tänu sellele meetmele aktiveerinud kogukondi ja need kogukonnad, mis olid enne perioodi algust aktiivsed, nende puhul on just see edasitõuge, et nad on uusi asju ja ideid, mis on tänapäevasemad, avastanud enda jaoks. Tegelikult on ju Põlvamaa veidi vaesem piirkond kui Põhja-Eesti, peame seda tunnistama, et meie kogukondadel on veidi raskem teinekord omafinantseeringut leida ja see on üks probleem. Oleme avastanud ise, et meie piirkonnas on selliseid lähedaid tegijaid. Nagu see spordiklubi Trapetsi näide – noored tegid algul lihtsalt trenni, aga tänu sellele, et saime neid LEADERi kaudu aidata, on jõudnud nad maailmatasemele. Sellised projektid on need, et kui sa seda tulemust näed, tuleb endal ka pisar silma. Probleemina tooksin välja, et loodame, et uuel perioodil ei juhtuks sellist asja, nagu juhtus seoses haldusreformiga, et vallad läksid suureks ning need vallad, kes pidid suurte valdadega liituma - nende kogukondades on tekkinud passiivsus. Nad tunnevad ennast kõrvalejätuna. Meede 2 puhul peame järgmisel perioodil jälgima, et meil ei tekiks suuremat ääremaastumist. Meede 2 puhul tunnen rõõmu, et meie piirkonna kohalikud omavalitsused on aru saanud, et see on vajalik ja nad on väga toetavad – toetavad alati nõu ja jõuga (PPK tegevjuht).

Küsimus nr. 2 Miks jäid mõned rahastuse saanud projektid ellu viimata?

Intervjuueritavate arvates on Põlvamaa Partnerluskogu strateegia meetmes 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine vaid üksikud projektid, mis on rahastuse saanud, kuid jäänud teostamata. Välja toodi kaks projekti. Esimene oli 2017. aastal Põlvamaa Partnerluskogu hindamiskomisjoni poolt kõrgeimad punktid saanud projekt, mis jäi teostamata, kuna sai PRIA poolt eitava vastuse. Seda seetõttu, et projekti raames osteti asju, mis ei olnud abikõlblikud. Teine projekt jäi teostamata, kuna projektitoetuse taotlejad loobusid rahastusest. Taotlejad leidsid, et koostöös kogukonnaga on projekti maksumus odavam kui hankeid tehes. Lisati veel, et tõrked tekivad mitmetel juhtudel seoses bürokraatiaga, mis kaasneb projekti teostamiseks vajalike õigusaktide taotlemisega kaasneb.

//Mul ei ole meeles, et sellest meetmest oleks ellu viimata projekte, ettevõtlusmeetmest aga küll (PPK hindamiskomisjoni esimees).

Arvan, et sellest meetmest ei ole neid, pigem kas ettevõtlusmeetmes või meede 3es. Tõrked on tekkinud mitmetel juhtudel seoses PRIA bürokraatliku majandamisega (PPK hindamiskomisjoni aseesimees).

//2017. aastal oli üks väga huvitav projekt, mis sai meilt kõige kõrgemad hindepunktid, aga PRIA tegi sellele eitava vastuse, kuna osteti dekoratsioone jne, mis ei olnud nende arvates abikõlblikud. Sellest oli kahju. Lisaks oli üks projekt, millest loobuti lõpuks sellepärast, et nad leidsid, et kui nad ehitavad selle kogukonnaga ise, siis tulevad nad sellega odavamalt välja kui hankeid tehes (PPK tegevjuht).

Küsimus nr. 3 Mis põhjusel jäi osa taotlusi rahastamata?

Peamine põhjus, miks osa taotlusi rahastamata jäi, on intervjueeritavate arvates eelarve puudumine. Lisaks tõi Põlvamaa Partnerluskogu hindamiskomisjoni aseesimees välja, et tihtipeale on osade esitatud projektitaotluste pingereas allapoole jäämise põhjuseks asjaolu, et need ei lähe konkreetse meetme eesmärgiga kokku. Lisati, et kuna eelarve on piiritletud, siis jäävad mõnikord välja ka sellised projektid, mis võiksid tegelikult rahastuse saada.

Väga lihtne põhjus – raha saab otsa. Alati on taotlejaid kaks kuni kolm korda rohkem. Teine pool on see, et minnakse meetme eesmärgist mööda ehk projekt ei ole meetme eesmärgipärane. See võib olla väga hea projekt oma valdkonnas, aga see ei lähe konkreetse meetme eesmärgiga kokku. Seetõttu jääb see pingereas allapoole ja kuna raha on vähe, siis isegi enam-vähem projektid (need, mis võiksid raha saada) võivad välja jääda, sest teised on lihtsalt nii head. On osad projektid, mis jäävad alla künnise – need on tõesti sellised, mis ei vasta meetme eesmärgile (PPK hindamiskomisjoni esimees).

Väga palju oli neid, kes eelarve puudumise tõttu ilma jäid (PPK tegevjuht).

Küsimus nr. 4 Missugusena näete kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisust järgmisel strateegia perioodil? Miks te nii arvate?

Intervjueeritavate arvates on kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede järgmisel strateegia perioodil väga oluline. Nende arvates on meetmel süsteemis oma täpne koht. Kohalik omavalitsus annab tõe alustajatele ning meede tõe edasi arenemiseks. Kui seda meedet vahepeal ei oleks, oleksid järgmised meetmed juba veel suurematele projektidele ja väiksed projektid nendest rahastust ei saaks. Küla kogukonnale on meede täiesti just see tõe, mida arenemiseks vajatakse. Lisati, et kogukonnas oodatakse meedet väga. Arvati, et COVID-19 periood on andnud organisatsioonidele võimaluse enda prioriteete ümber hinnata ja oma piirkonna vajadusi analüüsida.

Tal on selles süsteemis oma täpne koht. KOV on see, mis on alustajatele ja kui LEADERit vahepeal ei oleks, siis edasi tulevad veel suuremad projektid, kuhu kunagi võiks minna. Küla kogukonnale on LEADER täiesti õige koht. Muidu ei olegi, kust taotleda. (PPK hindamiskomisjoni esimees).

Arvan, et see on ikka väga oluline. Esiteks oodatakse seda juba nii väga. Arvan, et eriti COVID-19 periood on andnud palju võimalusi enda asju ümber hinnata, mõelda ja oma piirkonna vajadusi analüüsida ja pilt on läinud palju selgemaks (PPK hindamiskomisjoni aseesimees).

Küsimus nr. 5 Missugused LEADER lähenemise seitsmest põhielemendist on piirkonna kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmes esindatud?

Antud küsimuse puhul luges tegevjuht üksshaaval intervjuueeritavatele LEADER seitse põhielementi ette ning vastati üheskoos, kas konkreetne element on meetmes esindatud või mitte. Piirkonnapõhise arengustrateegia elluviimise element haakub liikmete arvates meetmega, kuna strateegia on koostatud ja ellu viidud. Altpoolt tulev algatus haakub liikmete arvates samuti. Avaliku ja erasektori partnerlust esineb liikmete arvates meetmes pigem vähe, kuid iga aastaga areneb see eesmärgipõhiselt. Ka võrreldes eelmise perioodiga on selle osakaal meetmes rohkem kajastunud. Uuenduste tegemiste soodustamise element on liikmete arvates pigem esindatud, kuna nii mõnigi tegevus on väikses kogukonnas väga uuenduslik. Omavahel seotud ja mitut valdkonda hõlmavad toetusmeetmed puudutavad LEADERi lähenemise põhimõtet, kuid mitte konkreetset meetet. Võrgustikutööd meetme raames pigem ei ole. Tegevusgrupp pole enda sõnul seda tõuget tekitanud ning erinevad külavanemate seltsid tegutsevad ka ilma meetme abita. Koostöö element on siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö mõistes esindatud, küll aga mitte meetme lõikes.

Ankeetküsitlus oli suunatud perioodil 2014-2020 Põlvamaa Partnerluskogu meetmest 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine projektitotetust taotlenud organisatsioonidele. Küsitlusega taheti välja selgitada organisatsioonide esindajate üldhinnangud meetme olulisusest nii käesoleval kui uuel perioodil. Lisaks taheti välja selgitada taotlejate hinnangud seoses meetmest taotlemise, selle kasutamise ja projektide tulemuslikkuse kohta. Ankeetüsimustik viidi läbi ajavahemikul 22. aprill kuni 30. aprill 2021. Küsitlus saadeti 47 organisatsioonile, kelle meiliaadressid saadi Põlvamaa

Partnerluskogu taotluste registritest. Küsitlusele vastas 22 organisatsiooni esindajat. Kokku oli vastamise protsent 46 %. Küsitlusele vastas 22 MTÜ'd Põlva ja Kanepi valdadest.

Räpina valla esindajatelt ei laekunud ühtegi arvamust, mis tähendab, et edasised ankeetanalüüsi tulemused Räpina valda ei käsitle. Vastanute seas oli 20-30 aastaseid inimesi kaks, 31-40 aastaseid inimesi üks, 41-50 aastaseid inimesi kolm, 51-60 aastaseid inimesi üheksa ja 61-70 aastaseid inimesi seitse. Vastanud inimestest kaheksa omasid keskharidust. Kõrgharidust bakalaureusekraadi või rakenduskõrghariduse näol omas kaheksa inimest. Vastanutest viiel inimesel oli magistrikraad. Tuginedes vastajate vanusele ja haridustasemele on võib öelda, et enamus projektitoetust taotlevate organisatsioonide esindajatest jäävad vanuserühma 51-70 ning omavad keskharidust. See näitab, et noori inimesi on piirkonna vabaühingute esindajate seas vähe. Vastanute seas oli vaid üks inimene, kes oli vabaühendust juhtinud 1-5 aastat. Inimesi, kes olid vabaühendust juhtinud 6-10 aastat, oli neli.

Üle kümne aasta vabaühendust juhtinud inimesi oli seitsmeteist. See näitaja on väga positiivne, kuna selle põhjal võib järeldada, et piirkonnas on väga palju kogenud vabaühenduste juhte. Kõikidest vastajatest on kaksikümmend üks inimest elanud piirkonnas üle kümne aasta, vaid üks vastaja on elanud piirkonnas 6-10 aastat. See näitab, et projektitoetust taotlevad inimesed on teadlikud piirkonna vajadustest. Küsimustikku kinnitab ka Peeter Vihma ja Madle Lippuse (Vihma, Lippus 2014) poolt välja toodud väide, et tihtipeale on kogukonna aktiivsetest liikmetest enamik seal kandis elanud üle viie aasta.

Kõik ankeetküsitluse täitjad nõustasid üheselt, et Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on vajalik. Kuna küsimuse juures oli võimalik enda arvamust põhjendada, siis toodi välja ka erinevaid arvamusi, miks on meede niivõrd oluline. Kolm inimest arvas, et meede on mittetulundusühingutele väga oluline selleks, et enda tegevusega alustada või seda vajadusel ergutada. Kaks inimest tõid välja, et meede annab kogukonna arengule väga palju juurde. Kaks inimest kirjutasid, et meede aitab mittetulundusühingu mõistes teha suuremaid projekte, milleks ühingul endal vahendid puuduvad.

Ühe küsimusega taheti teada, kui oluline on LEADER-programmi kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme toetus olnud projektitoetuse taotlejate jaoks

piirkonna arengule. Vastanutest viis inimest arvasid, et väga oluline. Viis inimest arvasid, et oluline. Üks vastaja ei osanud hinnangut anda ühe vastaja arvates on see pigem väheoluline. Vastanutest viis inimest on PPK kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest aastatel 2014-2020 taotlenud toetust ühe korra. Kaks ja enam korda on toetust taotlenud seitse inimest. Kolm ja enam korda on taotlenud kümme inimest. Välja toodud. Enamasti taotleti toetust vabaaja mitmekesistamiseks, noortesporti edendamiseks, kultuuri elavdamiseks ning kogukonna arendamiseks.

Seitseteist inimest ehk suurem osa vastajatest peavad Põlvamaa Partnerluskogule esitatava taotluse nõutud dokumentatsiooni koostamist lihtsaks, viie inimese arvates on see raske. Oma arvamust põhjendati sellega, et dokumentatsiooni koostamise teeb keeruliseks taotlemisega kaasnev bürokraatia. Raskusi valmistab arvutiga töötamine. Vastajad, kelle arvates on dokumentatsiooni koostamine keeruline, leiavad, et esitusviis võiks olla lühem ning lisanduda võiks vestlusvoor, kus oleks võimalik taotlejatelt täpsustavaid küsimusi küsida.

Küsimustega toetuse kasutamise kohta uuriti organisatsioonide tegevuste ellu viimist toetuseta. Seitseteist inimest vastasid, et ei oleks tegevusi projektitoetuse abita ellu viinud. Viis inimest oleksid tegevuse suutnud toetuse abita teostada

Liikmete kasv vabaühenduses on väga oluline. Kümme inimest arvab, et toetuse saamine soodustas liikmete kasvu. Kümme inimest tunnistas, et projekti tulemusel liikmete kasvu ei toimunud. Viimane näitaja ei tähenda aga midagi halba, kuna iga projektiga ei peagi kaasnema liikmete arvu kasv.

Uue perioodi eel on oluline teada, kuivõrd oluline on projektitoetuste taotlejate jaoks meede uuel strateegiaperioodil. Kõik vastajad arvasid, et võimalus meetmest uuel perioodil toetust taotleda on väga oluline. Täpsustusena toodi juurde, et uue perioodil saab meetme olemasolu olema senisest veelgi olulisem, kuna COVID-19 kriis on pannud inimese mõistma, kui suur on maal elamise väärtus.

Ankeetküsitlus saadeti kõikidele kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest projektitoetust taotlenud organisatsioonidele. Seetõttu leidis vastajate hulgas ka neid, kes uuritaval perioodil meetmest toetust ei saanud. Küsitluses taheti teada, mida peavad taotlejad põhjuseks, miks jäävad osad projektid toetuseta. Enamasti toodi välja, et toetuse saamine

oleneb sellest, kui palju on projekte esitatud, milline on jagatav summa ja millised projektid on tol ajahetkel olulisemad. Veel toodi välja, et hinnapakkumiste saamine on raske, kuna firmad ei ole huvitatud hinnapakkumiste koostamisest. Seda seetõttu, et tööde teostamise tõenäosus on väike.

Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on tegevjuhi, hindamiskomisjoni liikmete kui projektitoetuste taotlejate jaoks uuritaval perioodil väga oluline. Arvati, et see on kindlasti vajalik ja tähtis ning sellega arvestatakse. Meede on mittetulundusühingutele väga oluline selleks, et enda tegevusega alustada või seda vajadusel ergutada. Lisaks annab see kogukonna arengule väga palju juurde ja aitab teha suuremaid projekte, milleks ühingul endal vahendid puuduvad.

Kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede on järgmisel strateegia perioodil väga oluline ja meetmel on süsteemis oma täpne koht. Arvatakse, et uue perioodil saab meetme olemasolu olema senisest veelgi olulisem, kuna COVID-19 kriis on andnud organisatsioonidele võimaluse enda prioriteete ümber hinnata ja oma piirkonna vajadusi analüüsida. Tänu kriisile on hakanud inimesed maaelu hindama. Meetmest saadav toetus on olnud projektitoetuse taotlejate jaoks piirkonna arengule oluline. Enamasti taotleti meetmest toetust vabaaja mitmekesistamiseks, noortespordi edendamiseks, kultuuri elavdamiseks ning kogukonna arendamiseks.

KOKKUVÕTE

2014. aastal algas nii Euroopa Liidus kui ka Eestis uus eelarveperiood, mille kestvus oli seitse aastat. Meetmete valik, läbi mille rakendati Maaelu arengukava 2014-2020, põhineb arengukava koostamise käigus kindlaks tehtud vajadustel ning eesmärkidel. Arengukava raames rakendati üle kahekümne meetme, teiste hulgas LEADER meedet. Meetme eesmärgi elluviimiseks on loodud piirkonniti tegutsevad kohalikud tegevusgrupid, kelle ülesandeks on koostada piirkondlikud arengustrateegiad. Kohalike tegevusgruppide strateegiad koosnevad omavahel seotud ja erinevaid valdkondi hõlmavatest toetusmeetmetest ning toimivad alt-üles põhimõttel.

Magistritöö teema on aktuaalne, kuna maaelu arengule, mis ei puuduta põllumajandust, on nii Euroopas kui Eestis hakatud ühe enam tähelepanu pöörama. Varasemalt olid Eesti maapiirkondade kontekstis murekohaks tühjenevad väikepiirkonnad, kust noored inimesed vähesse infrastruktuuri ja töökohtade puudumise tõttu lahkusid. Nüüd on aga järjest enam läbi meetmete ja erinevate kampaaniate hakatud rõhku pöörama maapiirkondade elavdamisele. Kuna programmiperiood 2014-2020 on lõppemas ning algamas üleminekuperiood, on aeg vaadata, kuivõrd oluline on kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on olnud Põlvamaa Partnerluskogu piirkonna arengus.

Magistritöö uudsus seisneb selles, et varasemalt uuritud LEADER-meedet käsitlevates magistritöödes pole kogukonna ja kogukonnateenuste meetme mõju piirkonna arengule veel uuritud. Lisaks on Maaelu arengukava 2014-2020 strateegiaperiood lõppemas ning antud magistritöö raames läbi viidud uuring on oluline kohalikule tegevusgrupile, et saada ülevaade meetme olulisusest ning teha järeldusi uue perioodi strateegiate koostamiseks.

Magistritöö probleem seisneb teadmatuses, millist mõju Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia Kogukondade ja kogukonnateenuste meede kohaliku tegevusgrupi piirkonnale on avaldanud. On oluline teada, kas Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on avaldanud mõju piirkonna arengule. Tuvastades meetme mõju Põlvamaa Partnerluskogu piirkonnale, saab anda hinnangu meetme olulisusele piirkonna arengus.

Magistritöö eesmärgiks analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisusest piirkonna arengule.

Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade kogukonna arendamise strateegilisest raamistikust. Kogukonna sihipäraseks arendamiseks võtavad kohalikud inimesed otsustusõiguse endi kätte ja moodustavad kohaliku partnerluse, milles kavandatakse ja seejärel rakendatakse integreeritud arengustrateegia. Strateegia on kavandatud nii, et see põhineb kogukonna sotsiaalsetel, keskkonnavalastel ja majanduslikel tugevatel külgedel. Piirkonnapõhiste kohaliku arengu strateegiate elemendi kohaselt võetakse poliitika rakendamisel aluseks kohalik tasand, mis võimaldab piirkonna potentsiaali ära tundmist ja peamiste kitsaskohtade kindlakstegemist.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade LEADER-lähenemise rakendamisest maaelu arengus. LEADER-lähenemine on üks Euroopa Komisjoni edukamatest algatustest. Lähenemine on olnud Euroopa Liidu poolt maaelu arengu poliitika elluviimiseks kasutusel 30 aastat. LEADERi eesmärgid on kooskõlas Euroopa Liidu üldise maaelu arengu poliitika eesmärkidega ning programm loodi Euroopa Liidus. Kõiki tasandeid ja osapooli ühendab ühtne, vastastikusel mõistmisel põhinev arusaam LEADER-i põhimõtetest. Selle visiooni elluviimiseks on võetud kasutusele kogukonna juhitud kohalik areng ehk CLLD (*Community Led Local Development*), mis viiakse ellu "multifondid" lähenemise kaudu. Eestis alustati LEADER-lähenemise rakendamist alates 2006. aastast. Eestis tegutseb kokku 26 kohalikku tegevusgruppi. Tegevusgruppid koostavad oma tegevuspiirkonna kohta kohaliku arengustrateegia. Eestis on loodud LEADER-i rakendamiseks Eesti Leader Liit, kes esindab kohalikke tegevusgruppe. Eesti Leader Liit on asutatud 19. märtsil 2012. aastal.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli anda ülevaade kogukonna ja kogukonnateenuste mõistest. Kogukonna mõistet, olemust ja rolle on defineeritud erinevalt. Seda sõltuvalt sellest, kuidas see kellegi jaoks mõtestatud on. Üha enam on aktiivsete ja toimivate kogukondade vastu on tekkinud huvi ka riiklikul tasemel. Kogukonnateenused võivad olla väga erineva käsitlemisega, mahu ja struktuuriga. Kogukonnateenuste arendamine on oluline osa kodanike kaasamiseks maapiirkondade edendamisse. Kogukonnateenustel on väga palju erinevaid ülesandeid. Näiteks pakkuda teenuseid nagu kultuuri ja vabaaja ning

sporditegevuse teenus, erinevate ringide töö, ruumide rentimine, kogukonna liikmetele erinevate tähtpäevade tähistamiseks, juuksuriteenuse vahendamine kogukonnaliikmetele, heakorra osutamise teenus, jäätmekäitlusteenus, raamatukogud.

Neljandaks uurimisülesandeks oli anda ülevaade magistritöös kasutatud andmetest ja metoodikast. Uurimisküsimustele vastuse leidmiseks kasutatakse dokumendivaatlust, kvalitatiivset sisuanalüüsi ja võrdlusmeetodit. Empiirilise osa aluseks valiti juhtumiuuring (*case study*), juhtumiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020, meetme 2. „Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine“ ning uuritavaks probleemiks Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisus piirkonna arengule. Kvantitatiivseks dokumendianalüüsiks valiti kõik hindamiskomisjoni poolt hinnatud meetme 2 projektid ajavahemikus 2016-2020, et võrrelda käesoleva perioodi nelja aasta näitajaid. Uuringusse kaasati kõik Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna organisatsioonid, kelle poolt esitatud projektid meetmele kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine on hindamiskomisjoni poolt hinnatud (rahastatud, eelarvevahendite lõppemise tõttu rahastamata jäänud ja alla lävendi hindepunkte saanud projektid). Ankeeti täideti 22 (30%) 47'st. Ankeedi täitjate hulgas oli 22 mittetulundusühingut. Vastanud inimest arv oli piisav, et tulemuste põhjal analüüs koostada.

Viiendaks uurimisülesandeks oli analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu projektitoetusi aastatel 2016-2020. Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna omavalitsuste mittetulundusühingutest on kõige aktiivsemad LEADER kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetusi taotlema Põlva valla mittetulundusühingud, järgnevad Kanepi ja Räpina mittetulundusühingud. Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas on rahvaarv viimase viia aasta vältel pidevalt vähenenud. Lisaks on elanikkonna vananemine tõusva trendiga. kahaneva trendiga ja vananev ning prognooside kohaselt tõuseb see veelgi. Elanikkonna arvu vähenemine ja vananemine kahandab piirkonna organisatsioonide arenguvõimelisust. Organisatsioonid, kes on avastanud LEADER kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme kui võimaluse arendada enda organisatsiooni, taotlevad toetust korduvalt.

Kuuendaks uurimisülesandeks oli analüüsida Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisust piirkonna arengus. Põlvamaa Partnerluskogu kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on tegevjuhi,

hindamiskomisjoni liikmete kui projektitoetuste taotlejate jaoks uuritava perioodil väga oluline. Arvati, et see on kindlasti vajalik ja tähtis ning sellega arvestatakse. Meede on mittetulundusühingutele väga oluline selleks, et enda tegevusega alustada või seda vajadusel ergutada. Lisaks annab see kogukonna arengule väga palju juurde ja aitab teha suuremaid projekte, milleks ühingul endal vahendid puuduvad. Kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meede on järgmisel strateegia perioodil väga oluline ja meetmel on süsteemis oma täpne koht. Arvatakse, et uue perioodil saab meetme olemasolu olema senisest veelgi olulisem.

Põlvamaa Partnerluskogu strateegia kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on väga olulise tähtsusega tegevuspiirkonna arengus. Edaspidi vajaks uurimist kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme olulisust võrreldes teiste Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 meetmetega.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. **Annist, A.** 2011. Otsides kogukonda sotsialismijärgses keskuskülas: arenguantropoloogiline uurimus.
https://www.researchgate.net/publication/287218324_Otsides_kogukonda_sotsialis_mijargses_keskuskulas_arenguantropoloogiline_uurimus_Seeking_community_in_post-socialist_centralised_villages_A_study_in_anthropology_of_development (25.04.2021)
2. **Arumäe, U.** 2010. Territoriaalne kogukond ja selle juhtimise õiguslik korraldus. Doktoritöö. Estonian Business Schooli Sotsiaalteaduste Instituut. Tallinn.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/21653> (22.04.2021)
3. **Dax, T.** (2016). Rural innovation activities as a means for changing development perspectives – An assessment on more than two decades of promoting LEADER initiatives across the European Union.
<https://ideas.repec.org/a/ags/stagec/234971.html> (20.04.2021)
4. Eesti maaelu arengukava 2007-2013. Koostaja: Maaeluministeerium [veebileht]
<https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2007-2013> (20.04.2021)
5. Eesti maaelu arengukava 2014–2020 Koostaja: Maaeluministeerium [veebileht]
<https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020> (20.04.2021)
6. Eesti regionaaltasandi arengu analüüs. 2020. Tallinna Ülikool.
https://www.hol.ee/docs/file/Reg_uuring/1_%20Regionaalne%20valitsemine%20lopparuanne_final.pdf (21.04.2021)
7. **Esparcia, J.** (2015). A perspective of LEADER Method in Spain based on the Analysis of Local Action Groups.
https://www.researchgate.net/publication/313422104_A_perspective_of_LEADER_Method_in_Spain_based_on_the_Analysis_of_Local_Action_Groups (21.04.2021)
8. Ernst&Young Baltic AS. (2012). Avalikuks kasutamiseks mõeldud objektide mõju kogukonnale ning investeringute vajadus sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri parandamiseks maapiirkondades. Tallinn: Maaeluministeerium.

- https://www.agri.ee/sites/default/files/public/juurkataloog/UURINGUD/uuring_infrastruktuur_2012_aruanne.pdf (23.04.2021)
9. Guidance on Community-led Local Development on European Structural and Investment Funds. (2014) European Structural and Investment Funds. [veebileht] http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf (21.04.2021)
 10. **Gregoric, M.** (2020). Implementation of the Leader programme in the observed EU countries.
file:///C:/Users/kmaesepp/Downloads/Book_of_Proceedings_esdChelyabinsk2020_Online.pdf (21.04.2021)
 11. **Jary, D., Jary, J.** (1991). Collins dictionary of sociology. Glasgow: Harper Collins. (21.04.2021)
 12. **Kimmel, A.** 2015. Meede 19 – LEADER kohalikuks arenguks. [slideshow] (21.04.2021)
 13. MTÜ Lõuna-Järvamaa Koostöökogu tegevuspiirkonna kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia 2015-2020. (2015). Türi.
<https://koostookogu.ee/wp-content/uploads/2019/06/LJKK-Strateegia-2015-2020.pdf> (21.04.2021)
 14. Kohaliku initsiatiivi arendamine – Leader-lähenemine. Soovitused kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna strateegia koostamiseks. (2007). Tallinn: Põllumajandusministeerium. (25.04.2021)
 15. **Konečný, O.** (2018). The Leader approach across the European Union: One method of Rural development, many forms of implementation.
<https://ideas.repec.org/a/vrs/eurcou/v11y2019i1p1-16n1.html> (20.04.2021)
 16. Konkurentsivõimekava „Eesti 2020“ (2018). [veebileht] https://riigikantselei.ee/sites/default/files/contenteditors/Failid/est2020/ee2020_tekstiosa_2018-2020_heaks_kiidetud_26.4.2018.pdf (20.04.2021)
 17. **Kütt, A.** 2018. LEADER Pandivere Arendus- ja inkubatsioonikeskuse strateegia ettevõtlusmeetme olulisus piirkonna ettevõtete arendamisele. Magistritöö. Tartu.
https://dspace.emu.ee/bitstream/handle/10492/3971/Anneli_K%c3%bctt_MA2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y (26.04.2021)
 18. Leader achievements. (2020). European Union. [veebileht] https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/enrd_publications/publi-enrd-rr-29-leader-2020-en_web.pdf (21.04.2021)

19. **Leimann, J., Skärvad, P.-H., Teder, J.** Strateegiline juhtimine. Tallinn: Külim. (2003). (20.04.2021)
20. **LEADERi/CLLD uuendamine perioodiks 2020+.** Tartu deklaratsioon. (2016).
http://leaderliit.eu/upload/file/tartu_deklaratsioon_clld2020-_est_149120708520.pdf (21.04.2021)
21. **LEADER.** (2020). Maaeluvõrgustik. [veebileht]
<https://maainfo.ee/index.php?page=66> (24.04.2021)
22. **Lyons, A., Fletcher, G., Farmer, J., Kenny, A.** (2016). Osalemine kogukondades ja seosed psühholoogilise heaolu ja vastupidavusega: kogukonnapõhine uuring.
<https://bmcp psychology.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40359-016-0121-8>
 (26.04.2021)
23. **Maapiirkond noorte elu- ja ettevõtluskeskkonnana.** 2016. Koostaja: Eesti Maaülikool.
http://leaderliit.eu/upload/file/noorte_uuring_aruanne_01_11_16_final_148231430156.pdf (21.04.2021)
24. **Miller, S.** (2014). Emerging Trends and Challenges in Community-Led Local Development (CLLD). – European Structural & Investment Funds Journal. Vol 2. No 4. [e-ajakiri] <https://estif.lexxion.eu/article/ESTIF/2014/4/7>
 (21.04.2021)
25. **Müür, K.** 2015. ÜPP põhimõtete areng läbi aastakümnete, LEADER meetme väljakujunemine ning selle mõjud Eestis. Bakalaureusetöö. Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskond. Tallinn. 25 lk.
<https://digikogu.taltech.ee/et/Item/72b13a67-ae9-44d2-8ae9-7477f4340dc9>
 (20.04.2021)
26. **Ojandu, A., Kasesalu, R.** (2015). LEADER kohalike tegevusgruppide arengustrateegiatele eksperthinnangu andmine. Civitta Eesti As (30.04.2021)
27. **Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020.** (2015). Põlva. (26.04.2021)
28. **Raagmaa G., Paas E., Lust L.** (2014) Jõgevamaa kogukondade pakutavate kogukonnateenuste uuring. Jõgevamaa Kodukandi Ühendus.
<https://jogevamaakodukant.files.wordpress.com/2015/03/jc3b5gevamaakogukonnateenuste-uuring.pdf> (26.04.2021)
29. **Robson, C.** (2002). Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers. 2nd ed. Oxford: Blackwell.

- 30. Soto, P., Ramsden, P.** (2014). Juhised kogukonna juhitud kohaliku arengu kohta kohalikele osalejatele.
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_et.pdf (20.04.2021)
- 31. Tubbs, S.** (2012). Tervikliku kogukonnakeskuse kujundamine: maapiirkonnas. Nurgakivi kollektsioon.
<https://digitalcollections.sit.edu/capstones/2534/> (25.04.2021)
- 32. Vihma, P., Lippus, M.** (2014). Eesti kogukondade hetkeseis.
<http://www.linnalabor.ee/failid/n/fae42b3bd660ef506d6cb962d8dcb6c9>
(23.04.2021)

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Lugupeetud Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna esindaja!

Olen Eesti Maaülikooli ökonoomika ja ettevõtluse õppekava 2. aasta magistrant ning kirjutan magistritööd teemal "Põlvamaa Partnerluskogu LEADER strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisus piirkonna arengule".

Sellela seoses palun Teil vastata järgnevale küsimustikule, mille täitmiseks kulub 20-30 minutit. Küsimustik on anonüümne ning saadud andmeid kasutan vaid magistritöö raames. Küsimustele vastamisel tehke palun märke Teile sobiva vastusevariandi juurde. Mõne küsimuse all on palutud anda vabas vormis vastus. Juhul, kui Teil tekib soov küsida täpsustavaid küsimusi, võtke palun minuga ühendust.

E-post: kea.maesepp@gmail.com, telefon: 53 50 9565. Küsimustik on vastamiseks avatud perioodil 22.04 - 30.04.2020.

Ette tänades

Kea Mäesepp

Küsimustik

Millise piirkonna esindaja Teie olete:

- Kanepi
- Kõlleste
- Laheda
- Mooste
- Põlva
- Valgjärve
- Vastse-Kuuste
- Veriora
- Ahja

Missuguses vormis tegutsete?

- MTÜ
- Seltsing

- Muu:.....

Teie vanus

- 20-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- 71+

Teie haridustase:

- Põhiharidus
- Keskkharidus
- Kõrgharidus - bakalaureuse kraad (või rakenduskõrgharidus)
- Kõrgharidus - magistrikraad
- Kõrgharidus – doktorikraad

Kui pikalt olete vabaühendust juhtinud?

- 1-5 aastat
- 6-10 aastat
- 10+ aastat

Kui pikalt olete selles piirkonnas elanud?

- 1-5 aastat
- 6-10 aastat
- 10+ aastat

Missugustesse PPK juhtorganitesse kuulute MTÜ esindajana?

- Juhatuse liige
- Hindamiskomisjoni liige
- PPK liige (MTÜ esindaja)

Kas PPK kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meede on vajalik? Palun põhjendage "Muu" all enda arvamust.

- Jah
- Ei
- Muu:.....

Kui oluline on LEADER-programmi kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme toetus olnud Teie piirkonna arengule? Palun põhjendage "Muu" all oma hinnangut (loodud töökohti, arendatud kogukonnateenuseid jne).

- Väga oluline
- Oluline
- Ei oska hinnata
- Pigem väheoluline
- Ei ole mõjutanud
- Muu:.....

Kas peate oluliseks kogukonna ja kogukonnateenuste arendamise meetme jätkumist aastatel 2021-2027 PPK strateegias? Palun põhjendage "Muu" all oma vastust.

- Pean oluliseks
- Ei pea oluliseks
- Ei oska öelda
- Muu:.....

Kui oluliseks muutub kogukonnateenuste osakaal järgmisel strateegia perioodil PPK piirkonnas?

Mitu korda olete PPK kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest aastatel 2014-2020 toetust taotlenud?

- Ei ole kordagi
- Ühe korra
- Kaks korda
- Kolm ja enam korda

Missuguste kogukonnateenuste arendamiseks toetust taotlesite?

.....

Kuidas hindate PPKle esitatava taotluse nõutud dokumentatsiooni koostamist?

- Keeruline
- Lihtne

Juhul kui valisite "keeruline", siis mis valmistas raskusi?

.....

Millises järgus on projekt, millele Te PPK kogukondade ja kogukonnateenuste arendamise meetmest toetust saite?

- Täies ulatuses teostatud
- Osaliselt teostatud
- Teostamisega on alustatud
- Teostamisega ei ole alustatud
- Toetus jääb kasutamata

Põhjendage palun eelnevat vastust.

.....

Kuivõrd aitas projektitoetus kaasa Teie vabaühenduse liikmete kasvule?

- Liikmete arv kasvas
- Liikmete arv kahanes
- Muutust ei toimunud

Kas Te oleksite projekti ellu viinud ka toetuseta?

- Jah
- Ei

Juhul kui Te toetust ei saanud, siis mis oli põhjuseks? Lisage põhjendused.

.....

Lisa 2. Projektitaotlused aastatel 2016-2020

Projekti taotlemise aasta	Vald (nüüd)	Projekti nimi	Taotleja nimi	Toetuse summa
2016	Ahja (Põlva)	Piirkonna toitumisteadlikkuse ja Ahja noorte ettevõtlikkuse ergutamine	Ahja Vallavalitsus	10 008,75
	Põlva linn (Põlva)	Rahvusvaheline noorte koostööprojekt: „Kukk, Kurvits ja Harakas panevad noored sportima“	MTÜ Jalgpalliklubi Lootos	18 700,00
	Põlva linn (Põlva)	Maadlusmati soetamine	MTÜ Maadlusklubi Lapiti	4 990,69
	Mooste (Põlva)	Mooste Rahvamuusika Keskuse keldri ümberehitus noortekeskuseks	Mooste Vallavalitsus	18 000,00
	Kanepi (Kanepi)	Liivaplats hobustega ratsutamiseks	MTÜ Vanaoru Talu	3 814,81
	Ahja (Põlva)	Tervisedendus läbi Jumpingtrampiinide	Ahja Vallavalitsus	3 264,00
	Põlva linn (Põlva)	Liikumisharrastused veelgi innovatiivsemaks	MTÜ OK Põlva Kobras	3 275,05
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Lootvina külakeskuse saun	MTÜ Kodukant Lootvina	19 543,20
	Põlva linn (Põlva)	Jumping Fitness	OÜ TransBaltic Estonia	3 060,00
	Põlva linn (Põlva)	Treening- ja videoanalüüsivahendite ost	MTÜ Põlva Käsipalliklubi	6 677,60
	Maakonnaülene	Rohelisema märgi arendustegevused	SA Põlvamaa Arenduskeskus	15 056,90
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Käsitöötoa sanitaarsõlme ja katusealuse väljaehitamine	MTÜ Kultuuriselts Viruskundra	15 198,00
	Veriora (Räpina)	Õppe-ja kogukonnaköögi sisustamine	MTÜ Tegus Veriora	12 665,00
	Kanepi (Kanepi)	Põlgaste Metsasõprade maja	MTÜ Põlgaste Jahtkond	15 746,00
			Kokku:	150 000

Mitte- rahuldatud seoses eelarvevahendite lõppemisega 2016	Põlva (Põlva)	Sportingu laskerajamasinade soetamine Põlva Jahiseltsile	MTÜ Põlva Jahiselts	
	Laheda (Põlva)	Lennukite kaarhalli renoveerimine	MTÜ Ridali Lennuklubi	
	Veriora (Räpina)	Noorte tehnikamaja seadmed	SA Veriora Noortekas	
	Kanepi (Kanepi)	Alle-Saija Teatritalu siseala külmakindlaks muutmine	MTÜ Alle-Saija Teatritalu	
	Mooste (Põlva)	Õmblusmasinate ja tikkimismasina ostmine	MTÜ Utsitajad	
	Kõlleste (Kanepi)	Põhjamaade mahetoidu kogemused noortele	MTÜ Krootuse Kultuuriselts	
	Kanepi (Kanepi)	Põlgaste jõusaali sisustamine	MTÜ A. Matteuse nimeline Haridusselts	
	Maakonnaülene	Põlvamaa turismiturunduse pakett	SA Põlvamaa Arenduskeskus	
	Mooste (Põlva)	Loodusteadustest humanitaarteadusteni – huviringid Mooste valla lastele ja noortele	MTÜ Virbel	
	Mooste (Põlva)	Mooste Veskiteatri valgustuse ja helitehnika uuendamine	MTÜ Kõlateater Virvendus	
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Vastse-Kuuste koolituskeskuse väljaehitamine	MTÜ Vastse- Kuuste naisteklubi Kolmapäev	
	Maakonnaülene	Põlvamaa mainesündmuste ühisturundus 2017- 2018	MTÜ Põlvamaa Omavalitsuste Liit	
	Laheda (Põlva)	Mutipall	MTÜ Matkaklubi Lõunamatkad	
	Maakonnaülene	Põlvamaa spordilugu- tänapäeva	MTÜ Põlva Maakonna Spordiliit	
	Kõlleste (Kanepi)	Külamaja katus	MTÜ Ihamarulased	
	Põlva linn (Põlva)	Ajavõtusüsteemi täiustamine, mobiilsete Start- Finish märkide ost ja matkaradade teabetahvlite ost	MTÜ Jäälind	

	Valgjärve (Kanepi)	Ürituste korraldamiseks vajaliku tehnika soetamine	MTÜ Valgjärve Vabatahtlik Päästeselts	
	Mooste (Põlva)	Kunsti- ja Disainilabor	MTÜ Mooste KülalisStuudio	
	Põlva (Põlva)	Muusikateenuse osutamiseks abivahendite soetamine	MTÜ K.O.I	
	Maakonnaülene	Põlvamaa mainefilmi ja valdkondlike videoklippide tootmine	MTÜ Põlvamaa Omavalitsuste Liit	11 941,65
	Põlva linn (Põlva)	AS Avraal spordisaali valgustuse uuendamine	AS Avraal	5 409,60
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Murutraktori ja trimmeri ost	MTÜ Karilatsi Küla Selts	3 729,12
	Maakonnaülene	Põllumajandusliku nõuandekeskuse töövahendite soetamine	MTÜ Põlvamaa Põllumeeste Liit	2 866,12
Mitte rahuldatud seoses koondhindega alla lävendi ehk 2,50 punkti 2016	Ahja (Põlva)	Ahja jõe atraktiivsuse suurendamine	MTÜ Põlvamaa Veematkakorraldajad	2 134,86
	Kanepi (Kanepi)	Abihoone	MTÜ Kanepi Jahiselts	11 200,00
	Kanepi (Kanepi)	Postivanker on Postiteel kohaliku kaupa turustav kogukonnateenus	MTÜ Mahekultuuri Selts	16 641,60
	Põlva linn (Põlva)	Matkaradade hooldustehnika ost	MTÜ Jäälind	4 085,36

Projekti taotlemise aasta	Vald enne (nüüd)	Projekti nimi	Taotleja	Toetuse summa
2017	Põlva linn (Põlva)	NOORTEMUUSIKAL "KOOL JA KODU"	MTÜ MEIE STUUDIO	9 299,00
	Põlva linn (Põlva)	Võistlusbatuudi, ToF seadme ning vajaliku turvavarustuse ostmise	MTÜ SPORDIKLUBI TRAPS	13 600,00
	Veriora (Räpina)	Veriora Noorte Tehnikamaja seadmed	SA VERIORA NOORTEKAS	14 875,00
	Ahja (Põlva)	Multifunktsionaalse spordiväljaku rajamine	AHJA VALLAVALITSUS	16 000,00
	Kõlleste (Põlva)	Noorteüritused kõlama ja särama!	MTÜ KÕLLESTE AVATUD NOORTEKESKUS	6 690,20

	Mooste (Põlva)	Rasina Külaarendamise Seltsi käsitööringi arendamine	RASINA KÜLAARENDAMISE SELTS	15 003,00	
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Kogukonna koolitus- ja kogemusõppe toa väljaehitamine	VASTSE- KUUSTE NAISTEKLUBI "KOLMAPÄEV"	19 960,38	
	Põlva (Põlva)	Käsitööruumide renoveerimine Taevaskojas	MTÜ TAEVASKOJA	20 000,00	
	Kanepi (Kanepi)	Alle-Saija Teatritalu ala arendamine	MTÜ ALLE-SAIJA TEATRITALU	13 949,76	
	Põlva (Põlva)	Laskerajamasinatate soetamine Põlva Jahiseltsile	PÕLVA JAHISELTS	7 387,50	
	Mooste (Mooste)	Õmblusmasinate ja tikkimismasina ost	MTÜ UTSITAJAD	2 200,00	
	Põlva (Põlva)	Eoste ja Valgesoo küladele heakorra tagamiseks masinate soetamine	MTÜ EOSTE-VALGESOO	5 718,80	
	Põlva linn (Põlva)	Spordisaali soojavarustuse ning valgustuse parendamine	AS AVRAAL	7 029,60	
	Põlva (Põlva)	Helitehnika abivahendite soetamine	MTÜ K.O.I	4 216,60	
	Mooste (Põlva)	Küte Laho külale	LAHO KÜLA SELTS	4 998,00	

	Kanepi (Kanepi)	Põlgaste jõusaali sisustamine	A. MATTEUSE NIM HARIDUSSELTS	16 131,30	
	Põlva (Põlva)	Tõukerattad	EESTI TÕUKERATTALIIT	6 953,00	
	Põlva (Põlva)	Liikumisharrastusürituste vahendite täiendamine	ORIENTEERUMISKLUBI PÕLVA KOBRAS	3 427,20	
	Veriora (Räpina)	Veriora Jahimaja arendamine	MTÜ VERIORA JAHTKOND	20 000,00	
	Mooste (Põlva)	Teatrimaja valgustuse, soojustuse ja helitehnika uuendamine	MTÜ KÜLATEATER VIRVENDUS	6 633,00	
	Põlva linn (Põlva)	Matkaradade hooldustehnika ost ja korraldustelgi ost	MTÜ JÄÄLIND	2 573,80	
	Mooste (Põlva)	Rasina Külakeskuse saal- võimla ümberehitus	RASINA KÜLAARENDAMISE SELTS	19 186,86	
		Kokku:	235 833,00		
Mitterahuldatud seoses koondhindega alla 2,500 punkti 2017	Maakonnaülene	Põlvamaa mainesündmuste ühisturundus 2018-2019	PÕLVAMAA OMAVALITSUSTE LIIT		

	Põlva linn (Põlva)	Ajavõtusüsteemi täiustamine, mobiilsete Start-Finish märkide ost	MTÜ JÄÄLIND	
	Mooste (Põlva)	Säkna Rehehoone põranda ja seinapalkide vahetus	REHEALUNE SELTS	
	Kanepi (Kanepi)	Abihoone	KANEPI JAHISELTS	
	Põlva	Jõusaali seadmed Krootusele	SPORDIKLUBI KÕLLESTE	
	Maakonnaülene	Põllumajandusliku nõuandekeskuse töövahendite soetamine	PÕLVAMAA PÕLLUMEESTE LIIT	
	Kõlleste (Kanepi)	Tantsurühma Kroomus esinemisriided	KROOTUSE KULTUURISELTS	

Projekti taotluse aasta	Vald enne (nüüd)	Projekti nimi	Taotleja	Toetuse summa
2018	Kanepi (Kanepi)	Põlgaste mudeliklubi varustus	MTÜ PÕLGASTE MUDELIKLUBI	5 745,55
	Põlva linn (Põlva)	Klubihoonde rekonstrueerimine	MTÜ PÕLVA TENNISEKLUBI	19 984,33
	Põlva (Põlva)	Elanikkonna terviseteadlikkuse edendamine ja liikumisharrastuste propageerimine	PÕLVA VALLAVALITSUS	13 648,45
	Kanepi (Kanepi)	Ponitalu väliklassi ehitus	MTÜ KIRSI PONITALU	12 325,00
	Vastse- Kuuste (Põlva)	Kogukonna õppekõogi ruumi remont ja sisustamine	VASTSE-KUUSTE NAISTEKLUBI "KOLMAPÄEV"	16 858,05
	Kanepi (Kanepi)	Kooraste külakeskuse loomine	MTÜ KOORASTE KÜLA SELT	19 997,86
	Põlva linn (Põlva)	CNG kodutankla projekteerimine ja ehitus	MTÜ JALGPALLIKLUBI "LOOTOS"	6 078,00
	Põlva linn (Põlva)	Taastus-, treening- ja videoanalüüsivahendite ost	MTÜ PÕLVA KÄSIPALLIKLUBI	9 265,00

	Kanepi (Kanepi)	Kanepi seltsimaja väljalade arendus	MTÜ KANEPI LAULU SELTS	19 975,00
	Kanepi (Kanepi)	Kogukonnateenuste arendamine Kanepi Gümnaasiumi hoones	MTÜ KODUKASS	19 999,36
	Mooste (Põlva)	Päikesepaneelidest soojapuhurite paigaldamine Mooste külateatri ja muuseumi ruumide kütmiseks.	MTÜ KÜLATEATER VIRVENDUS	19 975,37
	Põlva (Põlva)	Noortelt noortele	MTÜ HEAD TEIL TEEN	11 371,90
	Põlva (Põlva)	Johannese kool ja lasteaed Rosmal köögi ja kõõgiseadmete kaasajastamine	MTÜ ROSMA HARIDUSSELTS	14 014,80
	Kõlleste (Kanepi)	Ihamaru küttesüsteem	MTÜ IHAMARULASED	19 992,97

XXXXXX

	Põlva linn (Põlva)	Liikumisharrastusüritus te vahendite jätkuv uuendamine	MTÜ OK KOBRAS	7 611,7 5
	Kanepi (Kanepi)	Endise katlamaja renoveerimine sporditoaks	MTÜ KANEPI KOMMUNIKATSIOONIKESK US	19 997,9 5
Mitte rahuldatud seoses koondhindeg a alla 2,500 punkti 2018	Vastse- Kuuste (Põlva)	Karilatsi külakeskuse peahoone ehitus Metsaveere kinnistul	MTÜ KARILATSI KÜLA SELTS	
	Mooste (Põlva)	Animafilmi projekt	MTÜ VABALOOME	
	Kanepi	Spordi- ja mänguväljakute hooldusvahendi soetamine	MTÜ SAVERNA KESKUS	
	Laheda (Põlva)	Tilsi Staadioni jõusaali seadmete uuendamine ja täiendamine	SA TILSI STAADION	

	Tartu	Euroopa kultuuripärandi aasta tähistamine Põlva vallas - Johan Skytte toa rajamine Parts'i mõisa	TARTU NORRA SELTS	
	Ahja (Põlva)	100 pere kanuematka korraldamine ja varustuse soetamine ühistegevuseks	MTÜ PÕLVAMAA VEEMATKAKORRALDAJAD	
	Kanepi (Kanepi)	Alle-Saija Teatritalu tehnilise võimekuse tõstmine	MTÜ ALLE-SAIJA TEATRITALU	
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Lootvina külakeskuse "Lauda" rekonstrueerimine varjualuseks	MTÜ KODUKANT LOOTVINA	
	Värska (Räpina)	Värska jahimaja arendamise II etapp	MTÜ VÄRSKA JAHTKOND	

Projekti taotluse aasta	Vald enne (nüüd)	Projekti nimi	Taotleja	Toetuse summa
2019	Põlva linn (Põlva)	Võistlus- ja treeningvarustuse kaasajastamine	MAADLUSKLUBI LAPITI	7 726,50
	Põlva linn (Põlva)	Topelt-mini trampeti, maandumisala ja võistlusbatuudi võrgu soetamine	MTÜ SPORDIKLUBI TRAPS	8 925,00
	Kõlleste (Kanepi)	Lasketiiru varustus	MTÜ KÕLLESTE AVATUD NOORTEKESKUS	3 247,00
	Valgjärve (Kanepi)	Terviseedendus ja spordiürituste vahendite soetamine	MTÜ SAVERNA KESKUS	2 026,40
	Kanepi (Kanepi)	Kooraste külakeskuse esmatarbevajaduste lahendamine	KOORASTE KÜLA SELTS	7 102,27
	Kanepi (Kanepi)	Ponitalu sisehalli katuse remont	MTÜ KIRSI PONITALU	19 550,00
	Valgjärve (Kanepi)	MTÜ Valgjärve Vabatahtlik Päästeselts komandoruumide laiendamine ja remont	TÜ VALGJÄRVE VABATAHTLIK PÄÄSTESELTS	19 998,67
	Vastse-Kuuste (Põlva)	Murutraktori, trimmeri, helitehnika ja valgustuse ost	KARILATSI KÜLA SELTS	7 546,30
	Mooste (Põlva)	Rasina külakeskuse teise korruse saal- võimlasse kahe õhksoojuspumba	RASINA KÜLAARENDAmise SELTS	4 029,00

		soetamine ja paigaldamine		
	Põlva (Põlva)	Taevaskoja külakeskuse käsitöötoa abiruumi ja kööginurga renoveerimine ja sisustamine II etapp	MTÜ TAEVASKOJA	19 998,47
	Kanepi (Kanepi)	Kangasteljed Kanepisse	MTÜ KODUKASS	4 983,55
			Kokku:	105 133,16

Mitterahuldatud seoses eelarvevahendite lõppemisega	Maakonna-ülene	Spordil Põhineva noortele suunatud arenguprogrammi integreerimine Põlva valda	SA PÕLVAMAA ARENDUSKESKUS	
	Kõlleste (Kanepi)	Suusaradade hooldamiseks varustuse soetamine	SPORDIKLUBI KÕLLESTE	
Mitterahuldatud seoses koondhindegala 2,500 punkti	Põlva linn (Põlva)	Liikumisharrastus ürituste vahendite uuendamine	OK PÕLVA KOBRA	2 203,03
	Mooste (Põlva)	Mooste toidukooli inventari ost	MOOSTE MÕISA ARENDUSSELTS	11 942,33
	Põlva (Põlva)	Rosma koolimaja vundamendi soojustamine	ROSMA HARIDUSSELTS	19 999,14
	Veriora (Räpina)	Veriora Jahimaja arendamise II etapp	MTÜ VERIORA JAHTKOND	13 325,28
	Kanepi (Kanepi)	Alle-Saija Teatritalu puurkaevu rajamine	MTÜ ALLE-SAIJA TEATRITALU	7 225,00
	Kanepi (Kanepi)	Põlgaste Metsasõprade maja küte	MTÜ PÕLGASTE JAHTKOND	6 553,28
	Kanepi (Kanepi)	Saun	KANEPI JAHISELTS	4 312,44
	Valgjärve (Kanepi)	Maaritsa saali põranda remont	MTÜ MAARITSA	20 000,00
	Tartu	Kogukonnale tegutsemisvõimaluste rajamine Partsi mõisas Johan Skytte loengusaali kordategemise läbi	TARTU NORRA SELTS	19 910,05

Projekti taotlemise aasta	Vald enne (nüüd)	Projekti nimi	Taotleja	Toetuse summa
2020	Põlva (Põlva)	Hobukäsitle ja ratsaspordi võimaluste edendamise Tõrvahavval	MITTETULUNDUSÜHING TÕRVAHAVVA TALL	19 975,00
	Põlva (Põlva)	Rosma koolimaja küttesüsteemi efektiivsemaks ja keskkonnasäästlikumaks ehitamine	ROSMA HARIDUSSELT	19 997,10
	Põlva linn (Põlva)	Transpordivahendi ost	PÕLVA KÄSIPALLIKLUBI	20 000,00
	Otepää	Treening- ja võistluskompleksi rajamine	OTEPÄÄ MOTOKLUBI	10 027,90
			Kokku:	70 000,00
Mitte-rahuldatud seoses eelarvevahendite lõppemisega 2020	Põlva (Põlva)	Taevaskoja Jahimeese Seltsile jahimaja ehitamine	TAEVASKOJA JAHIMEESTE SELTS	
	Kanepi (Kanepi)	Metsasõprade lauad	MITTETULUNDUSÜHING PÕLGASTE JAHTKOND	
	Variora (Räpina)	Veriora Jahimaja saali renoveerimine	MTÜ VERIORA JAHTKOND	
	Põlva linn (Põlva)	Võistlusbatuudi ja saltode õppimise varustuse soetamine	MITTETULUNDUSÜHING SPORDIKLUBI TRAPS	
Mitte-rahuldatud seoses koondhindega alla 2,500 punkti 2020	Tartu	Põlva Jakobi koolile oma köök ehk toitlustusvõimekuse loomine kasvavale haridusasutusele	MTÜ TARTU LUTERLIK PEETRI KOOL	

	Vastse-Kuuste (Põlva)	Katusega piknikulauad	KARILATSI KÜLA SELTS	
	Kanepi (Kanepi)	Hobuste sisehallis toimuvate tegevuste toetamine	MTÜ KIRSI PONITALU	
	Põlva (Põlva)	Pop-Up telgid ürituste korraldamiseks	MTÜ ADISTE	
	Mooste (Põlva)	Elekter Säkna külaplatsile	REHEALUNE SELTS	
	Kanepi (Kanepi)	Kooraste külakeskuse terrassi ehitus	KOORASTE KÜLA SELTS	

Lisa 3. Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Mina, Kea Mäesepp (49703092735),

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud lõputöö „Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisus piirkonna arengule“, mille juhendaja on Uno Silberg,

- 1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,
- 1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja
- 1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor _____
(allkiri)

Tartu, 13.05.2021

Juhendaja kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(juhendaja nimi ja allkiri)

(kuupäev)